

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр

зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
освітньо-професійної програми Державні та місцеві фінанси
(назва програми)

на тему: Фіскальне регулювання доходів бюджетів

Здобувачки групи Ф-91 Шалапчук Валерії Олександрівни
(шифр групи) (прізвище, ім'я, по батькові)

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.

Валерія ШАЛАПЧУК
(підпис) (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ здобувача)

Керівник доцент, к.е.н., доцент Людмила РЯБУШКА
(посада, науковий ступінь, вчене звання, Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Консультант¹⁾ доцент, к.е.н., доцент Людмила РЯБУШКА
(посада, науковий ступінь, вчене звання Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

□

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, д.е.н., проф.
_____ Лариса ГРИЦЕНКО

«__» _____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Здобувачки групи Ф -91 _____ інституту (центру) _____ БІЕМ _____
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Валерія Олександрівна Шалапчук

Тема роботи: Фіскальне регулювання доходів бюджетів

Затверджено наказом по СумДУ № 0509-VI від « 15 » травня 2023 р.
Термін здачі здобувачкою завершеної роботи « 14 » червня 2023 р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, матеріали статистичної звітності, періодичні видання, підручники і навчальні посібники, державний веб-портал для громадян «Прозорий бюджет», офіційний сайт Міністерства фінансів України, офіційний сайт Державної Податкової Служби України.

Зміст основної частини роботи (перелік питань для розроблення):

- систематизувати теоретичні засади ФР: наукові підходи до розуміння економічної сутності ФР, сутнісні характеристики ФР; класифікувати інструменти ФР в податковій та бюджетній сферах; здійснити наліз доходів ДБУ та МБ, як об'єкта ФР; визначити перспективи розвитку інструментів ФР.

Дата видачі завдання: «17 » квітня 2023 р.

Керівник: доцент, к.е.н., доцент
Завдання прийнято до виконання
« 17 » квітня 2023 р. _____

Людмила РЯБУШКА

Валерія ШАЛАПЧУК

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня бакалавр
на тему:

Фіскальне регулювання доходів бюджетів
Валерії Іванівни Шалапчук

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 42 сторінках, з яких список використаних джерел із 39 найменувань. Робота містить 7 таблиць, 10 рисунків, а також 3 додатків.

Актуальність роботи обумовлена тим, що фіскальне регулювання (ФР) є важливим інструментом впливу держави на показники сталого економічного зростання (СЕЗ). Ефективність його використання в певній мірі залежить від важелів та інструментів фіскальної політики (ФП), яка, в свою чергу, реалізується за допомогою фіскального механізму (ФМ).

Метою кваліфікаційної роботи є систематизація теоретичних засад фіскального регулювання формування доходів бюджетів різних рівнів у процесі розподілу і перерозподілу фінансових потоків у межах бюджетної системи України.

Методи дослідження: абстрактно-логічний та системно-структурний аналіз (на етапі систематизації наукових підходів до економічної сутності ФР, сутнісних характеристик ФР), розрахунково-аналітичний метод (на етапі аналізу доходів ДБУ та МБ), візуалізації результатів дослідження: табличний і графічний, регресійно-кореляційний метод (на етапі побудови прогнозу бюджетних показників).

Основний результат роботи полягає в оцінюванні впливу інструментів ФР на формування доходів ДБУ та МБ у процесі розподілу і перерозподілу фінансових потоків у межах бюджетної системи України, побудові прогнозу бюджетних показників.

Ключові слова: фіскальне регулювання, фіскальні інструменти, податкова сфера, бюджетна сфера, доходи бюджету, державний борг, фінансова стабільність держави

ЗМІСТ

	Стор.
Перелік скорочень, умовних позначень, одиниць і термінів	5
Вступ	6
1. Теоретичні засади фіскального регулювання.....	8
2. Аналіз доходів бюджетів, як об'єкта фіскального регулювання.....	17
3. Перспективи розвитку інструментів фіскального регулювання	27
Висновки	36
Список використаних джерел	39
Додатки	43

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ, УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, ОДИНИЦЬ І ТЕРМІНІВ

АП.....	Акцизний податок
БКУ.....	Бюджетний Кодекс України
ДБУ.....	Державний бюджет України
ВВП	Внутрішній валовий продукт
ДПСУ.....	Державна податкова служба України
ДБ.....	Державний борг
КМУ.....	Кабінет міністрів України
МБ	Місцеві(ий) бюджет(и)
МФУ.....	Міністерство фінансів України
НД	Національний дохід
ОДВ.....	Органи державної влади
ОМС.....	Органи місцевого самоврядування
ПДФО.....	Податок на доходи фізичних осіб
ППП.....	Податок на прибуток
ПКУ.....	Податковий кодекс України
СЕЗ.....	Стале економічне зростання
СДФ.....	Система державних фінансів
ФМ.....	Фіскальний механізм
ФП.....	Фіскальна політика
ФР.....	Фіскальне регулювання
ФСД.....	Фінансова стабільність держави

ВСТУП

Актуальність роботи обумовлена тим, що фінансове регулювання (ФР) є важливим інструментом впливу держави на показники сталого економічного зростання (СЕЗ). Ефективність його використання в певній мірі залежить від важелів та інструментів фінансової політики (ФП), яка, в свою чергу, реалізується за допомогою фінансового механізму (ФМ).

Об'єктом кваліфікаційної роботи є фінансове регулювання доходів бюджетів різних рівнів.

Предметом кваліфікаційної роботи є економічні відносини, що виникають у процесі реалізації фінансового регулювання.

Метою кваліфікаційної роботи є систематизація теоретичних засад фінансового регулювання формування доходів бюджетів різних рівнів у процесі розподілу і перерозподілу фінансових потоків у межах бюджетної системи України.

Відповідно до поставленої мети були визначені завдання:

- систематизувати теоретичні засади ФР;
- дослідити економічну сутність ФР;
- розкрити сутнісні характеристики ФР;
- класифікувати інструменти ФР в податковій та бюджетній сферах;
- здійснити аналіз доходів бюджетів, як об'єкта ФР;
- визначити перспективи розвитку інструментів ФР.

Для досягнення поставленої мети та поставлених завдань в кваліфікаційній роботі застосовувалися наступні методи наукових досліджень: абстрактно-логічний та системно-структурний аналіз (на етапі систематизації наукових підходів до економічної сутності ФР, сутнісних характеристик ФР), розрахунково-аналітичний метод (на етапі аналізу доходів ДБУ та МБ), візуалізації результатів дослідження: табличний і графічний, регресійно-кореляційний метод (на етапі побудови прогнозу бюджетних показників).

Інформаційна база дослідження: законодавчі та нормативні акти, підручники, навчально-методичні посібники, періодичні видання, інтернет-ресурси, статистична інформація, офіційний сайт ДПСУ, державний веб-портал для громадян «Прозорий бюджет», офіційний сайт Міністерства фінансів України.

Практичне значення отриманих результатів в оцінюванні впливу інструментів ФР на формування доходів ДБУ та МБ у процесі розподілу і перерозподілу фінансових потоків у межах бюджетної системи України, побудові прогнозу бюджетних показників.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФІСКАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Фіскальне регулювання (ФР) є важливим інструментом впливу держави на показники сталого економічного зростання (СЕЗ). Ефективність його використання в певній мірі залежить від важелів та інструментів фіскальної політики (ФП), яка, в свою чергу, реалізується за допомогою фіскального механізму (ФМ). Вчені, практики, експерти наголошують на різних аспектах фіскального регулювання залежно від площини наукових інтересів і перспектив розвитку питання.

Як зазначає автор дослідження [17], за формою впливу ФР належить до непрямих методів державного регулювання, що базуються не на прямому примушенні суб'єктів господарювання до зазначених дій, а на використанні їхніх економічних інтересів. Використовуючи інструменти ФП створюються умови, за яких економічним суб'єктам стає не вигідною опортуністична поведінка. Сам «...термін «регулювання» у широкому розумінні означає упорядковувати, вносити порядок, систему в якусь діяльність та встановлювати правильну взаємодію відповідних частин механізму» [17, с.5].

Сутність ФР пов'язана із категорією «фіск» і означає «казна» (сховище грошей). Тому в економічній літературі досить часто тлумачення фіску орієнтовано до доходної частини ДБУ та МБ або до процесу мобілізації доходів. В широкому розумінні термін «фіск» необхідно пов'язувати з інструментами ФП(доходами, видатками, регулюванням боргу). Аналіз та систематизація наукових поглядів на досліджуване питання належить сфері ФП, ФМ, кращих практик, пов'язаних з управлінням СДФ, що формує дану категорію в окремий процес, багатогранність якого починається з оподаткування, регулювання державних / місцевих бюджетів, доходів і витрат та досягаються вимоги щодо управління державним боргом (ДБ) (табл. А.1 Додаток А).

ФР як процес, стосується застосування інструментів ФП до формування доходів та видатків ДБУ, МБ, регулювання ДБ. ФР як елемент ФМ охоплює сукупність бюджетного та податкового механізмів, між якими існує тісний взаємозв'язок, що виявляється в розподілі та перерозподілі доходу між державою, економічними суб'єктами та населенням, для досягнення ФСД та макроекономічної стабільності. ФР як елемент ФМ представлено на рис. А.2 Додаток А. З огляду на вищезазначене економічна сутність ФР подана на рис. 1.1 [7,11,14,25,26,27,29].

Рисунок 1.1 – Сутнісні характеристики фіскального регулювання

Враховуючи процес розподілу і перерозподілу НБ, ФР слід розглядувати як узгоджений та збалансований вплив фіскальних інструментів на об'єкти

ФР. Під об'єктами ФР ми розуміємо фінансові потоки у вигляді сукупності інструментів / важелів ФП, за допомогою яких створюються умови для мобілізації необхідного обсягу фінансових ресурсів та їх ефективного використання з метою забезпечення ФСД та СЕЗ.

Необхідно зазначити, науковці досліджували перелік фіскальних інструментів, які слід використовувати враховуючи моделі економічного розвитку країни, тип ФП, тощо. Так, в роботі [12] дослідник розглядає фіскальні інструменти як сукупність бюджетних і податкових. Аналогічну думку має і автор праці [28], при цьому дослідник наполягає прирівнювати фіскальні інструменти до фіскальних стимулів. Фіскальні інструменти, що характеризують оподаткування споживача та податкове навантаження розглянуто в [7].

Методологія ФР повинна враховувати такі атрибутивні характеристики як рух грошових коштів у вартісній формі, середньострокове програмно-цільове бюджетування, регламентованість, транспарентність і цифровізацію процесу, необхідність здійснення оцінки, моніторингу і контролю за розподілом та перерозподілом фінансових потоків при плануванні та виконанні ДБУ та МБ.

Серед вітчизняних науковців досить давно робиться наголос на необхідності збалансування фіскальних та регулюючих інтересів фінансових потоків. Досягти такого результату можна завдяки інституційному підходу, оскільки він дозволяє синтезувати існуючі типи ФП, моделі розвитку економіки, інструменти ФП, підходи до оцінки впливу ФР з урахуванням національних особливостей та традицій.

Так в науковому дослідженні автори праці [13] розглядають інституційне регулювання та згладжування фіскальних дисбалансів. Паєнтко Т.В. доводить, що інституціональна природа ФР проявляється у різних аспектах: - з позиції необхідності підтримки інституту держави; - з позиції особливостей економічних відносин, які супроводжують формування податків, зборів, платежів, систем оподаткування, планування бюджетів як фінансових

інститутів; - з позиції визначення функціонального призначення фінансових інститутів в економічній системі; - з позиції наявності трансакційних витрат на здійснення ФР [17].

У вітчизняному науковому середовищі також вже з'явилися дослідження, в яких розкриваються особливості ФР в умовах воєнного стану Романюк В.В., Ванькович Д.В. [24], Шмигельська О., Менів Л. [31], Головань Т.Г. [5]. Однак наразі їхні результати не розкривають усіх хвилюючих питань, зокрема ФР доходів ДБУ і МБ та регулювання боргу.

В науковому дослідженні [17] зазначені чинники, що впливають на формування і реалізацію ФР:

- регуляторна система, яка регламентується ОДВ, ОМС та чинним законодавством під впливом політичних сил;
- мотиваційна система, яку формують соціальні та фінансові інститути;
- інформаційна система, що базується на принципах транспарентності, цифровізації СДФ та достовірність інформації.

Отже, предметом ФР виступають економічні відносини, які виникають в процесі фіскального регулювання (розподілу і перерозподілу фінансових потоків) доходів Державного та місцевих бюджетів.

Вивчення міжнародного досвіду застосування фіскальних інструментів дає можливість виділити три типи ФП[29]:

- політика максимальних податків (нові податки, підвищення податкових ставок, зменшення податкових пільг, відсутність податкових канікул);
- політика розумних податків (низькі податкові ставки, збільшення податкових пільг);
- політика економічного розвитку (застосування високих податкових ставок але надання відповідних компенсацій і пільг).

В свою чергу, вибір інструментів ФР залежить від моделі економічного розвитку країні: західноєвропейська, американська, скандинавська, азіатська. Наприклад в США помірний рівень оподаткування, але й помірний рівень фінансування соціальних видатків з бюджету. Західноєвропейська модель

базується на розгалуженій системі соціальних гарантій з боку держави, орієнтованій на отримання доступної освіти, медицини. Проте найбільший рівень централізації ВВП мають скандинавські країни, проте й рівень оподаткування і надання соціальних гарантій також високий. Особливі риси має азіатська модель, яскравими представниками якої є Китайська Народна Республіка і Японія. Соціальні гарантії в цих країнах перекладено на роботодавців, що впливає на систему оподаткування та на бюджетні витрати (рис. 1.2).

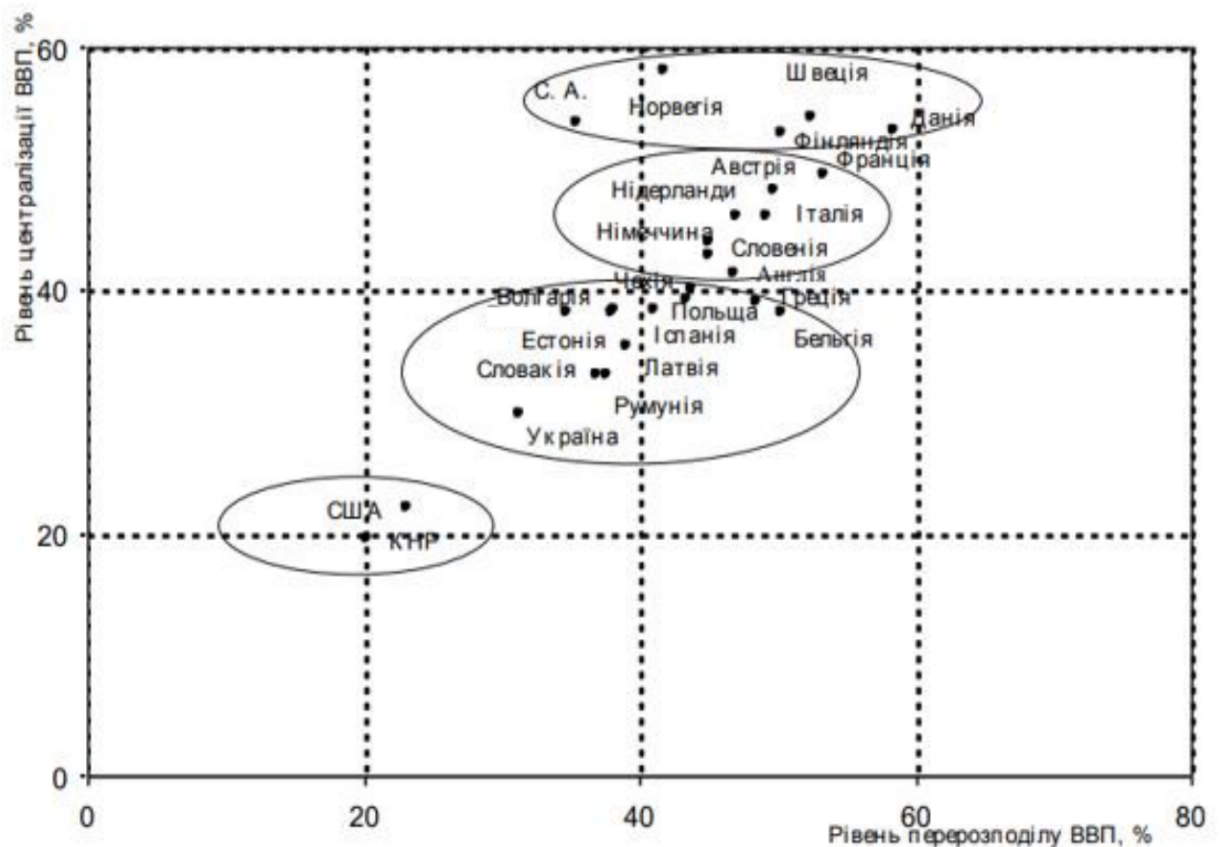

Рисунок 1.2 – Класифікація країн за рівнем централізації та перерозподілу ВВП

Максимальний рівень централізації доходів зведеного бюджету 51-60% мають такі країни: Швеція, Норвегія, Фінляндія, Данія. В межах 41-50% ВВП централізація доходів в Німеччині, Франції, Італії, Австрії та інші. Помірний рівень централізації доходів зведеного бюджету в ВВП 30-40% мають країни:

Польща, Іспанія, Чехія, Греція, Україна та інші. Найменший рівень централізації доходів зведеного бюджету країни в ВВП мають Китай та США до 25% відповідно. Характеристика ФР в зарубіжних країнах у розрізі прямих та непрямих податків, соціальних платежів подана в табл. А.2 Додаток А.

Доречи популярність термінів «фіскальне регулювання» та «доходи бюджетів» досліджено на ресурсі Google Trends (рис. 1.3) [39].

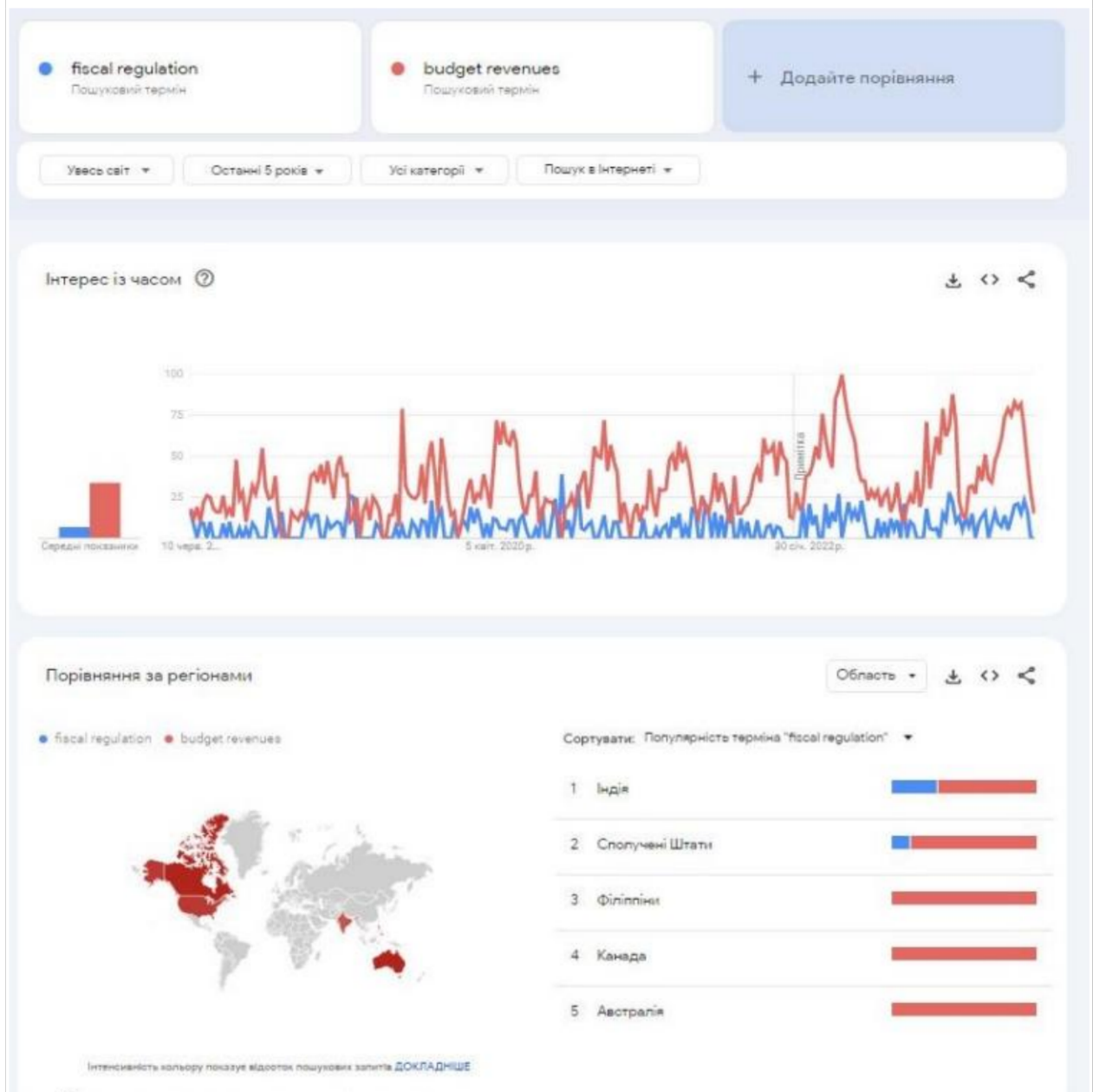

Рисунок 1.3 – Візуалізація затребуваності термінів «фіскальне регулювання» та «доходи бюджетів» серед науковців країн світу

Популярність досліджуваних термінів серед науковців за остання п'ять років не вщухає відповідно до графіків (рис.1.3). На сьогоднішній день пошукова затребуваність терміну ФР на рівні 25%, доходи бюджету – 75%. Найбільше термін ФР досліджували в Індії та США, максимальна популярність терміну «доходи бюджету» серед таких країн, як: Індія, США, Філіппіни, Канада, Австрія.

Саме бюджетна декларація визначає пріоритетні завдання ФП, а отже і вибір щодо використання переліку інструментів ФР. В програмному документі зазначено, що «.. пріоритетами податкової політики на 2022-2024 роки є забезпечення стабільності податкової системи, підвищення ефективності та полегшення податкового адміністрування з мінімізацією можливостей для зловживань» [1].

Відповідно до обраної теми кваліфікаційної роботи ФР стосується доходів бюджетів, тому виникає доцільність розглянути законодавче регулювання доходів ДБУ та МБ.

БКУ визначає «.. доходи бюджету як податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ)..» [2]. Стаття 9 БКУ класифікує доходи бюджету за такими розділами: податкові надходження, неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом і трансферти [2].

Загальнодержавні податки, збори, а також місцеві податки і збори формують податкові надходження. Законодавче регулювання податків і зборів здійснюється на основі ПКУ [22].

До неподаткових надходжень, згідно законодавства, віднесено: «.. доходи від власності та підприємницької діяльності; адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності; власні надходження бюджетних установ, інші неподаткові надходження» [2].

«Трансферти - кошти, одержані від інших органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі» [2]. Класифікацію податків, зборів і платежів, що діють в Україні, регулює, як раніше було зазначено, ПКУ, а функціональні обов'язки покладено на ДПСУ (рис.1.4) [15].

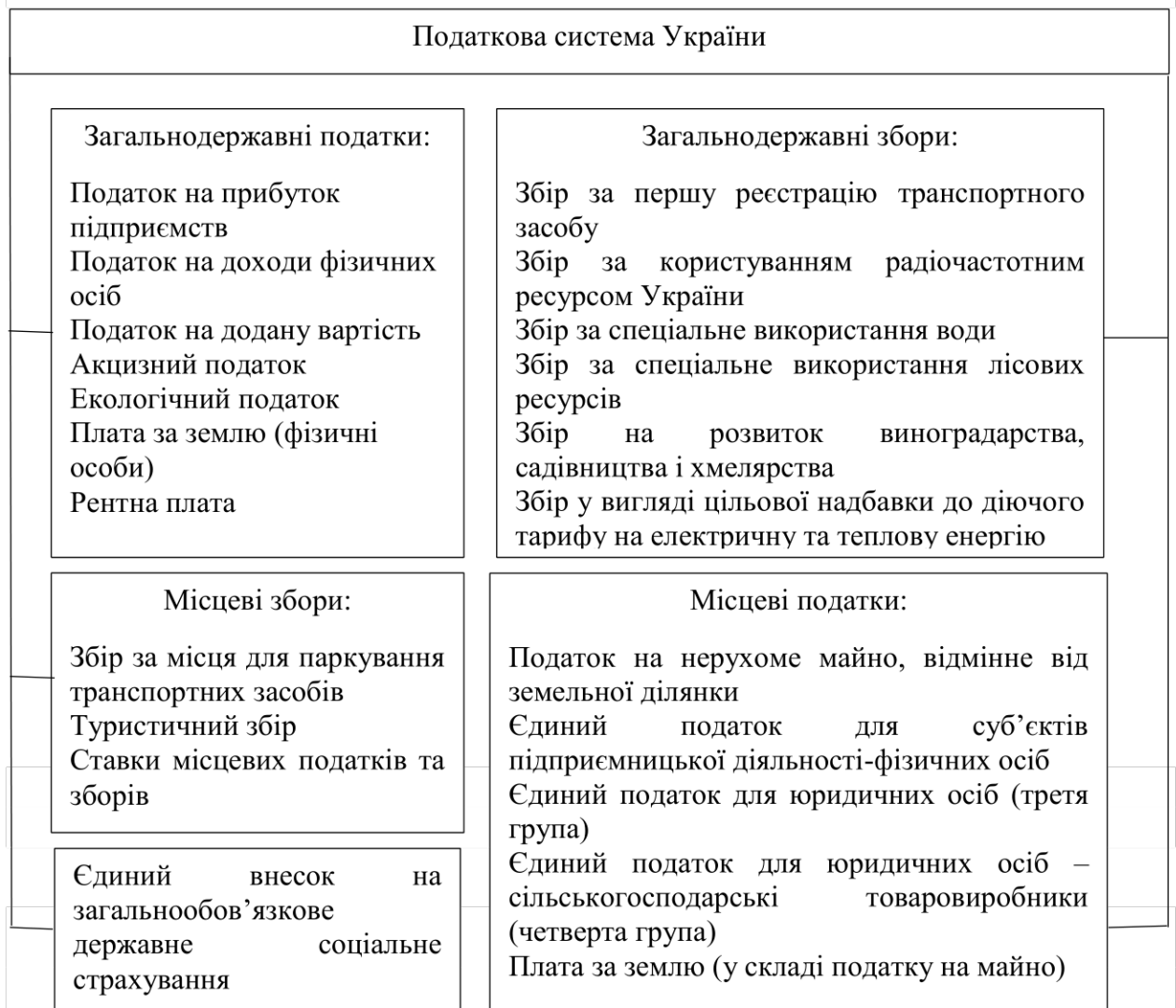

Рисунок 1.4 – Податки, збори та платежі в Україні

При цьому, склад доходів ДБУ унормовано розділом II, главою 5, статтею 29 БКУ. Склад доходів МБ регулює розділ III, глава 11 БКУ [2]:

- склад доходів загального фонду бюджетів сільських, селищних, міських ТГ (визначає стаття 64);
- склад доходів загального фонду районних бюджетів (стаття 64¹);
- склад доходів загального фонду бюджету АРК, обласних бюджетів (стаття 66);
- надходження спеціального фонду МБ (стаття 69¹).

Фіскальне регулювання доходів МБ - нормативи зарахування доходів до МБ та основні види міжбюджетних трансфертів подані на рис. А.2 – А.3 Додаток А [2, 22].

В умовах воєнного стану ОДВ внесли низку додаткових законодавчо-нормативних актів щодо ФР доходів МБ на 2023р.[6, 20]: норматив відрахування ПДФО до бюджетів сільських, селищних, міських ТГ збільшено до 64%, відповідно до ДБУ цей норматив зменшено до 21%; горизонтальне вирівнювання до бюджетів ТГ здійснено на основі запланованих надходжень ПДФО у 2022р.; спрощуються норми по АП з пального; з 1 липня фінансування бюро судмедекспертизи буде з ДБУ; єдиний податок зараховується до доходів ДБУ, якщо платником є електронний резидент; до МБ зараховується ПДФО з грошового забезпечення військовослужбовців.

Таким чином, впливати на СЕЗ держава може за допомогою ФР доходів ДБУ та МБ, застосовуючи перелік фіскальних інструментів. Змінюючи нормативи відрахувань податкових надходжень, неподаткових надходжень, операцій з капіталом і обсяг трансферів (субсидій, субвенцій і дотацій) регулюється обсяг фінансових потоків між рівнями бюджетної системи.

Ефективність ФР залежить не тільки від типу ФП, обраному переліку фіскальних інструментів, а й визначеним критеріям результативності запропонованих заходів в Бюджетній декларації на середньострокову перспективу. Для об'єктивного оцінювання результативності застосування інструментів фіскального регулювання в наступному пункті кваліфікаційної роботи здійснимо аналіз доходів ДБУ та МБ.

2. АНАЛІЗ ДОХОДІВ БЮДЖЕТІВ, ЯК ОБ'ЄКТА ФІСКАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Перерозподіл фінансових потоків за рівнями бюджетної системи демонструють статистичні дані виконання ДБУ, МБ та Зведеного бюджету України. Інформаційно-аналітичний веб-портал «Прозорий бюджет» дозволяє здійснити аналіз застосування наступних фіскальних інструментів: доходів, видатків, кредитування та фінансування в цілому за всіма рівнями бюджетної системи. Динаміка зазначених показників Зведеного бюджету представлена на рис.2.1 за даними табл.Б.1 Додатку Б [8, 10].

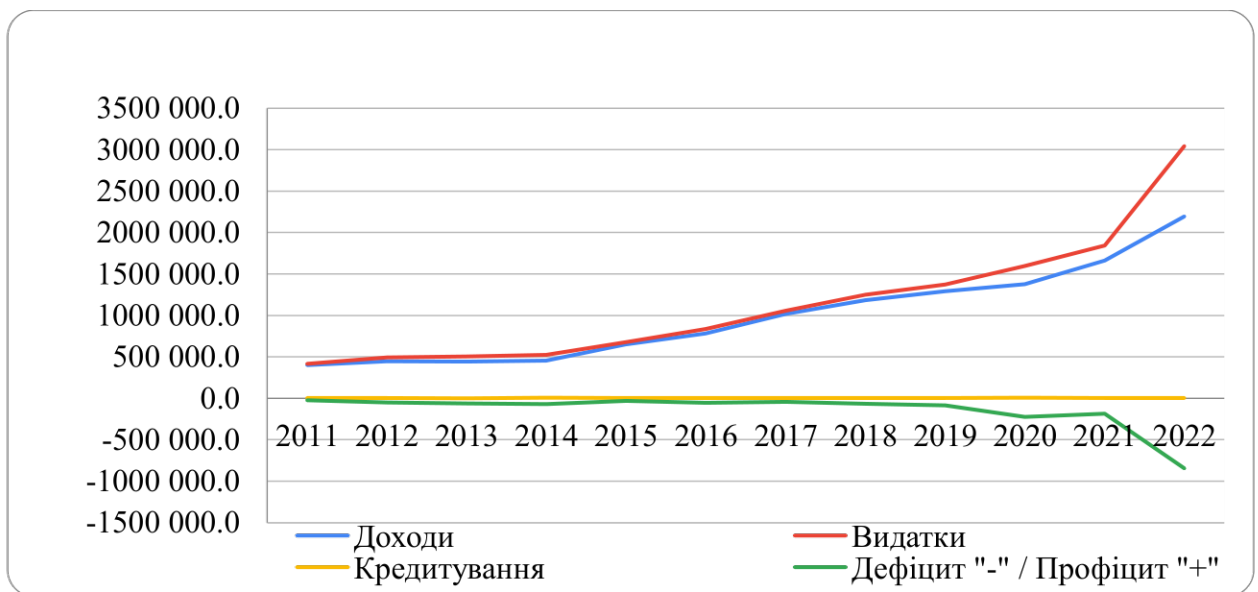

Рисунок 2.1 – Динаміка показників зведеного бюджету України, млн грн

За весь представлений на рис.1.2 період доходи зведеного бюджету мали тенденцію до зростання з 314 506,3 млн грн в 2010 р. до 2196273,3 млн. грн в 2022 р відповідно. Проте, в період 2012-2013 рр. була невелика стагнація доходів зведеного бюджету України. Темп росту доходів зведеного бюджету за весь аналізований період складає 698,3%. За роками темп росту у 2011 до базового - 126,7%, у 2012- 141,7%, у 2013- 140,8%, у 2014- 145%, у 2015-

207,3%, у 2016- 248,8%, у 2017- 323,3%, у 2018- 376,6%, у 2019- 410,1%, у 2020- 437,7%, у 2021- 528,5%, у 2022- 698,3% відповідно.

Видатки зведеного бюджету мали тенденцію також до зростання. Повільне зростання видатків було з 2010 р.(377842,8) по 2014 р. (523125,7). Стрімке зростання спостерігається з 2015 р. (679871,4) по 2021 р. (1845367,4). У 2022 році у зв'язку з воєнним станом відбулося суттєве скорочення видатків зведеного бюджету. Темп росту видатків зведеного бюджету з 2010 по 2022рр. склав 805,46%.

Дефіцит зведеного бюджету України найбільшого значення набуває у 2022 році - 847126,9 млн грн у зв'язку з війною. Такий різкий скачок спостерігається також у 2020 році зі значенням -222458,8 (коронавірусна пандемія COVID – 19 внесла свій негативний вплив на показники СДФ), але у наступному році показник трохи знизився до значення -186908,3 млн грн. Мінімальне значення за весь представлений період дефіцит мав у 2011 р. - 23057,9 млн грн. Загалом значення цього показника за період 2010-2022 рр. не було стабільним, але у період 2011-2014 рр. динаміка рівня дефіциту була негативною, тому поступово спостерігався ріст від -23057,9 до -72030,5 млн грн. Темпи росту дефіциту склали 1309,62% (табл.Б.1).

Динаміка кредитування (наданих кредитів та повернених кредитів) зведеного бюджету України представлена на рис.2.2.

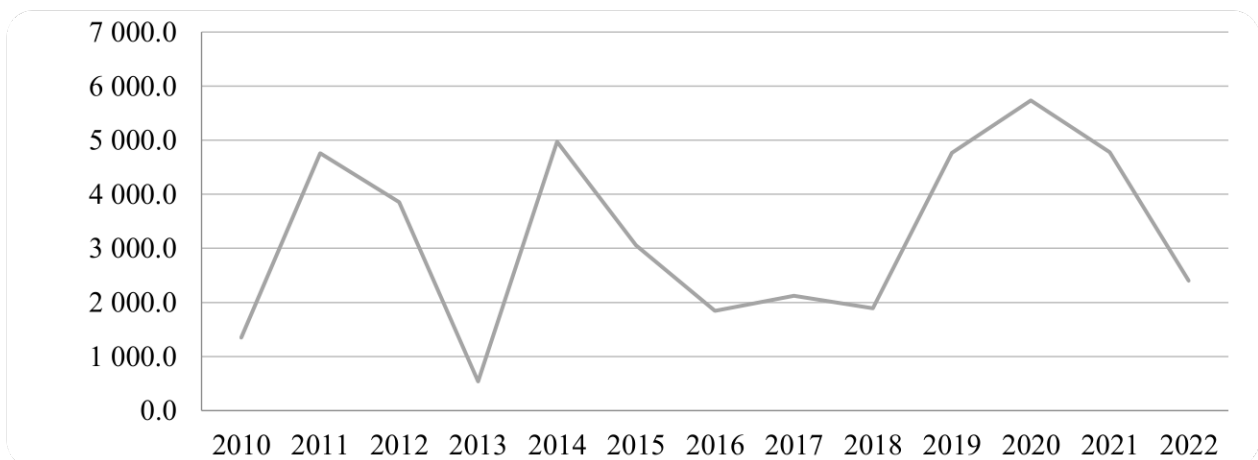

Рисунок 2.2 – Динаміка кредитування у зведеному бюджеті України, млн грн

Так статистичні дані вказують на те, що піковими роками наданих кредитів були 201, 2014, 2020 роки, мінімальні значення цього показника були в 2013, 2016 та 2018 роках. Динаміка показників ДБУ з 2010 по 2022 рр. представлена на рис. 2.3 за даними табл.Б.2 Додатку Б [8, 9].

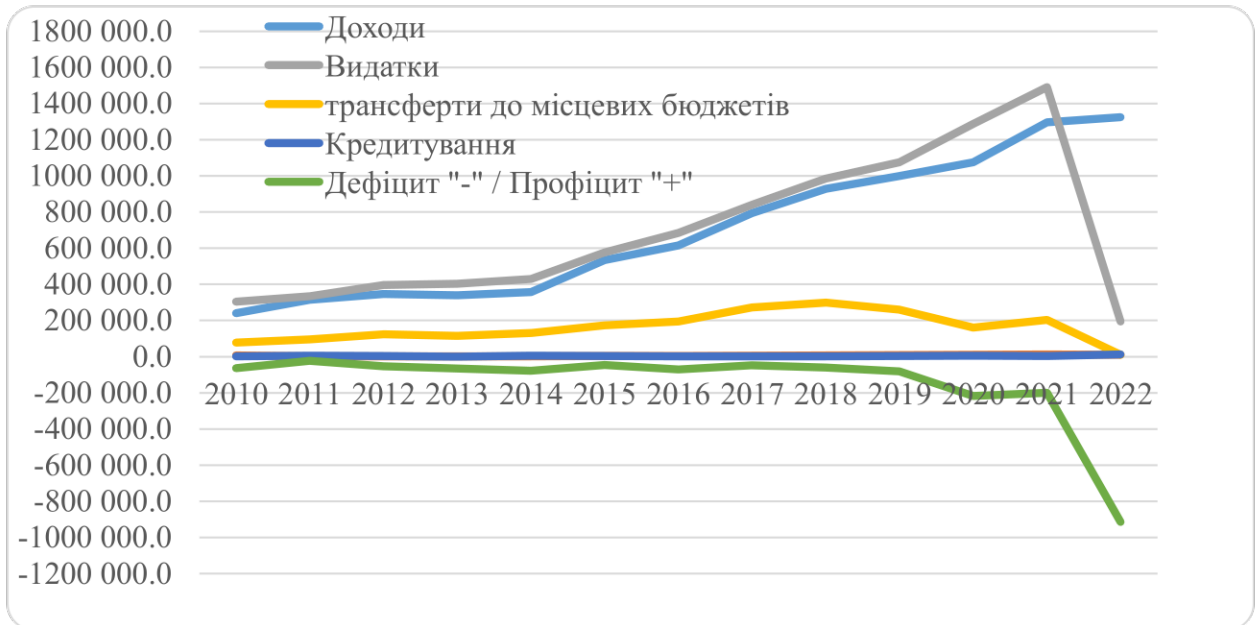

Рисунок 2.3 – Динаміка показників ДБУ, млн грн

Отже, за період 2010-2022 роки доходи ДБУ мали тенденцію до зростання з 240615,2 млн грн до 1323923,7 млн грн відповідно. Більш повільне зростання відбулося з 2010 по 2014 рр. З 2014 по 2021 рр. мало місце найбільш стрімке зростання. Темп росту доходів ДБУ за весь аналізований період склав 550,2% до базового 2010 року. За роками темп росту у 2011 до базового 130,8%, у 2012- 143,8%, у 2013- 141%, у 2014- 148,4%, у 2015- 222,2%, у 2016- 256,1%, у 2017- 329,8%, у 2018- 385,7%, у 2019- 415%, у 2020- 447,2%, у 2021- 539%.

За період 2010-2022 рр. видатки ДБУ мали тенденцію до зростання. Повільне зростання видатків було з 2010 р. (303558,7 млн грн) по 2014 р. (430217,8 млн грн). Стрімке зростання спостерігалось з 2015 р. (576911,4 млн грн) по 2021 р. (1491206,4 млн грн). У 2022 році у зв'язку з воєнним станом відбулося суттєве скорочення фінансування бюджетних програм, особливо за

спеціальним фондом ДБУ. Темп росту видатків ДБУ з 2010 по 2022 рр. склав 63,93%.

Треба зазначити за весь аналізований період 2010-2022 рр. в ДБУ дефіцит. Показник мав тенденцію до зростання. Суттєве збільшення відбулося з 2020 по 2022 рр. Мінімальне значення дефіциту спостерігається в 2011 р. - 23557,6 млн грн, а максимальне у 2020 р. - 217611,0 млн грн. У період 2011-2014 рр. та 2017-2019р. показник повільно зростав від -23557,6 млн. грн. до -78052,8 млн. грн та від -47882,1 до -80993,7 млн грн. відповідно. Найбільший приріст показника відбувся у період 2019-2020 рр. на 136617,3 млн грн. Темпи росту досягли значення 293,78 %, тому можемо зробити висновок, що рівень дефіциту з 2010 р. у порівнянні з 2022 р. значно збільшився.

Динаміка доходів ДБУ подана на рис.2.4, сформована за даними [8,9].

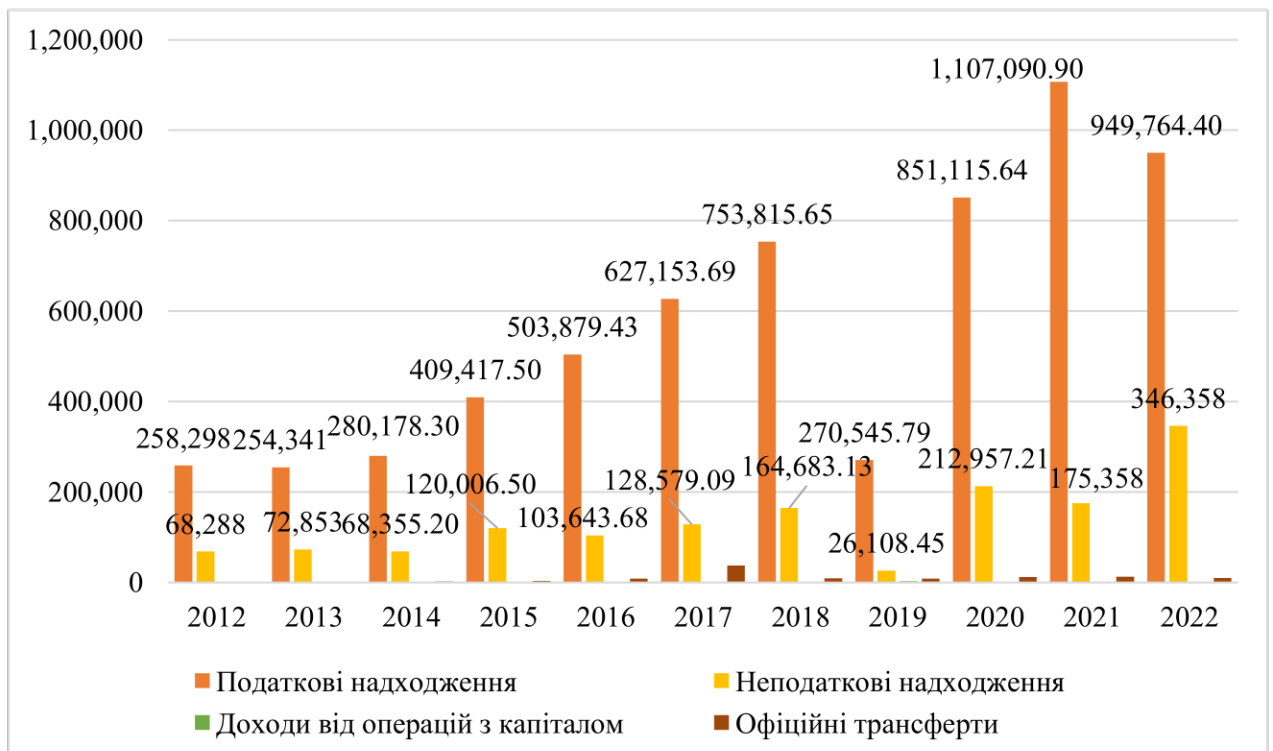

Рисунок 2.4 – Динаміка складових доходів ДБУ, млн грн

Податкові та неподаткові надходження на протязі всього представленого періоду є домінуючими фіскальними інструментами у регулюванні доходів бюджету. Активне збільшення податкових надходжень

почалося в 2015 р. Стагнація економіки, яка мала наслідки в 2019 р. демонструє різке зменшення податків, зборів. Максимальне значення податкових надходжень зафіксовано в 2021 р. Аналіз податкових надходжень представлено в розрізі складових на рис. 2.5 [8, 9].

Рисунок 2.5 – Динаміка податкових надходжень ДБУ, млн грн

ФР доходів ДБУ сфокусовано на внутрішніх податках на товари і послуги, перш за все це ПДВ, податках на доходи, на прибуток, на збільшення ринкової вартості, рентної плати за спеціальне використання природних ресурсів, податках на міжнародну торгівлю та зовнішні операції.

Неподаткові надходження мали нестабільну динаміку, а максимальне їх значення зафіксовано за 2022 р., що також пов'язано з власними надходженнями бюджетних установ, доходами від власності та підприємницької діяльності рис.2.6.

Окремо необхідно приділити увагу аналізу ДБ. Враховуючи, що ситуація фінансування видатків ДБУ та МБ особливо за минулий 2022 р. пов'язана з зовнішнім фінансуванням, ДБ як інструмент фіскального регулювання доходів бюджетів має виключно важливе значення.

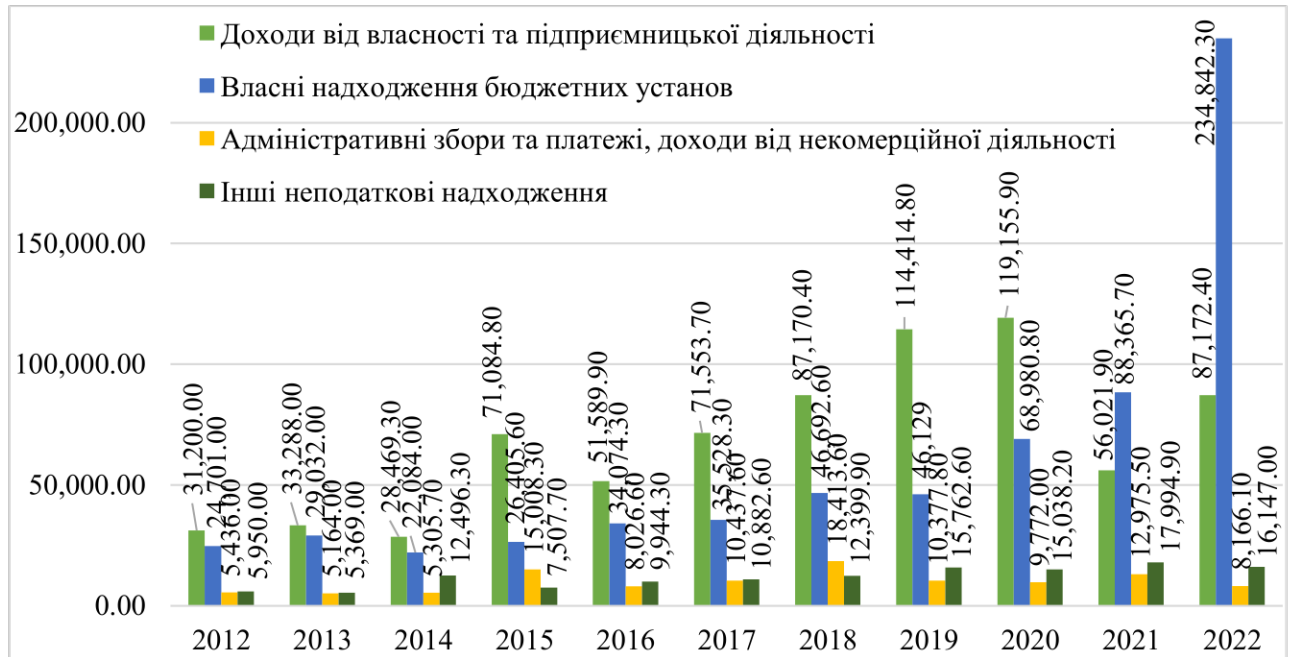

Рисунок 2.7 – Динаміка неподаткових надходжень ДБУ, млн грн [8, 9]

ФР фінансових потоків зовнішнього та внутрішнього ДБ України у розрізі внутрішніх і зовнішніх запозичень та % ВВП представлено в табл.2.1.

Таблиця 2.1 – Динаміка сукупного ДБ і ВВП України за 2012-2022 рр.

[3,8]

Рік	ВВП (номінальний), млн. грн.	Державний борг					
		Загальний, млн. грн.	У % до ВВП	Зовнішній, млн. грн.	У % до ВВП	Вну- трішній, млн. грн.	У % до ВВП
2012	1408889	515510,6	36,59	308999,8	21,93	206510,7	14,66
2013	1454931	584114,1	40,15	300025,4	20,62	284088,7	19,53
2014	1566728	1100564	70,25	611697,1	39,04	488866,9	31,20
2015	1979458	1572180,2	79,42	1042719,6	52,68	529460,6	26,75
2016	2383182	1929758,7	80,97	1240028,7	52,03	689730	28,94
2017	2982920	2141674,4	71,80	1374995,5	46,10	766678,9	25,70
2018	3558706	2168627,1	60,94	1397217,8	39,26	771409,3	21,68
2019	3974564	1998275,4	50,28	1159221,6	29,17	839053,8	21,11
2020	4194102	2551935,6	60,85	1518934,8	36,22	1033000,8	24,63
2021	5459574	2671827,6	48,94	1560230	28,58	1111597,6	20,36
2022	5191028	4071683,1	78,44	2610945,6	50,30	1460737,5	28,14

Варто зауважити, що впродовж аналізованих років майже в однаковому співвідношенні збільшувалися як і зовнішній, так і внутрішній борг, знову ж таки окрім 2022 р. Наразі держава здебільшого залежна від зовнішніх кредиторів, ніж від внутрішніх запозичень, що є більш небезпечним, за відсутності спроможності вчасно і за повного обсягу покрити свої зобов'язання. Якщо розглядати відношення боргу до валового внутрішнього продукту протягом 2012-2022 рр., то найбільшого значення показник набув станом на 31.12.2016, майже 81%, що є більшим за прийнятий як оптимальний норматив 60%. Тому показники боргової безпеки станом на 2014-2017 рр. значно перевищують граничні значення, що свідчить про серйозні проблеми в борговій політиці. Натомість протягом 2018-2021 рр. відношення ДБ до ВВП дещо менше.

Так у 2021 р. його значення склало 48,9%. У розмежуванні конкретно гарантованого боргу, є можливість визначити, що, наприклад, станом на 2021 р. гарантований борг складав 309334,7 млн. грн. 11,6% від сукупного. У відношенні до ВВП його значення відповідно дорівнювало 5,67 %, тоді як 2362492,9 млн. грн. або 88,4% питомої ваги, чи 43,27 % від ВВП. Такі зміни є порівняно позитивними. Однак, стан показника у 2022 р. набув радикального погіршення та сягнув позначки 78,44%, в основному за рахунок збільшення зовнішнього боргу до ВВП, що є негативним свідченням розвитку економіки.

Враховуючи, що особливістю бюджетної системи України є розвинута структура МБ, для досягнення мети кваліфікаційної роботи необхідно здійснити аналіз застосування таких фіскальних інструментів як: доходи, видатки, податкові, неподаткові надходження МБ. Динаміка показників МБ подана на рис. 2.8 за даними табл.Б.3 в Додатку Д [8].

Візуалізація статистичних даних доходів МБ за період 2010-2022 рр. мали нестабільну тенденцію до зростання з 159397,1 млн грн до 555097,1 млн грн. Спад показників як доходів так і видатків по всім МБ прийшовся на 2020 р. (сповільнення економіки відбулося внаслідок коронавірусної пандемії).

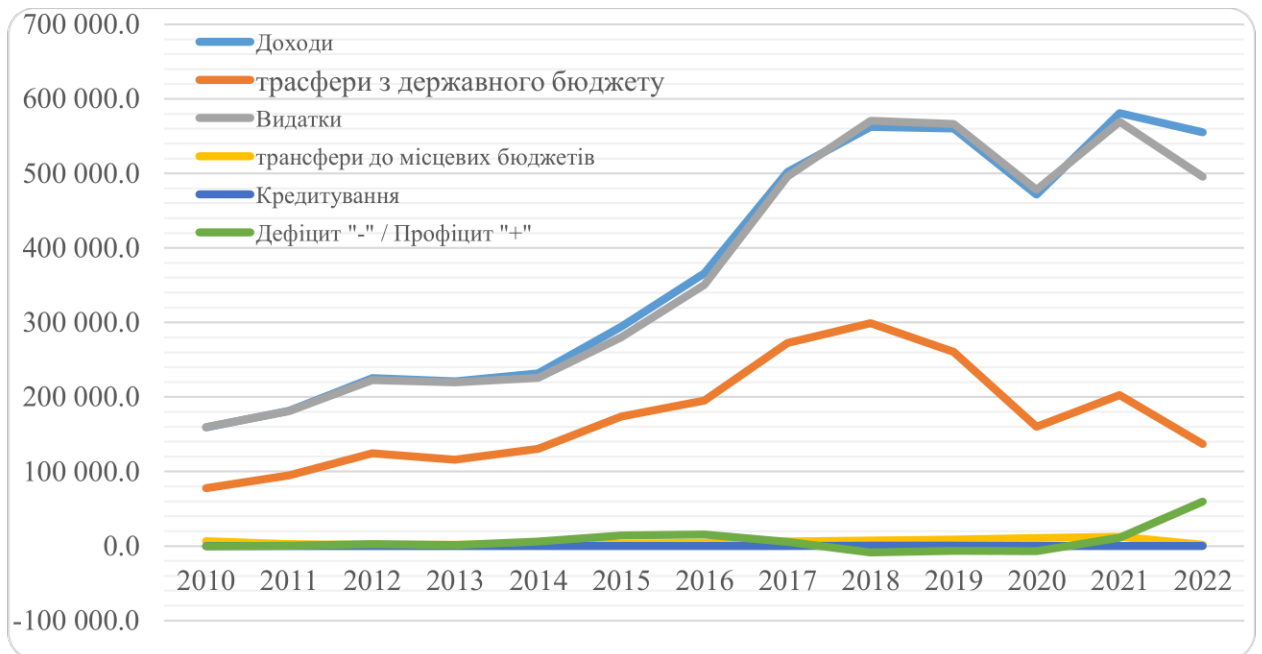

Рисунок 2.8 – Динаміка показників МБ, млн грн

Але ж амплітудні коливання обумовлені економічними причинами. Були як зростання доходів МБ, так і спад. Таких періодів декілька. Зменшення доходів МБ відбулось в період 2012-2013 рр, а потім продовжили свою тенденцію до зростання з 2014 до 2018 р. І знову зменшилися доходи МБ в період 2019-2020 років. З 2020 р. доходи МБ почали зростати до 2021, а потім скоротилися у 2022 р. Темп росту доходів МБ за весь аналізований період складає 348,2%. За роками темп росту у 2011 до базового складає 113,8%, у 2012- 141,3%, у 2013- 138,7%, у 2014- 145,4%, у 2015- 184,7%, у 2016- 229,7%, у 2017- 315%, у 2018- 352,8%, у 2019- 351,7%, у 2020- 295,8%, у 2021- 364,3%.

Щодо видатків МБ за період 2010-2022 рр. вони мали тенденцію до зростання. Повільне зростання видатків було з 2010 р.(159760,2) по 2014 р. (225626,8). Стрімке зростання спостерігається з 2015 р. (280084,0) по 2021 р. (569470,4). У 2022 р. у зв'язку з воєнним станом відбулося суттєве скорочення видатків місцевих бюджетів. Темп росту видатків місцевих бюджетів з 2010 по 2022рр. склав 310,20%.

За період 2010-2022 рр. МБ мали як профіцит так і дефіцит. За досліджувані роки показник не набував повної стабільності, тому значення

коливалися у різних межах. Найвищий профіцит спостерігався у 2022 р. - 59514,7 млн грн, а найменше у 2011 - 499,7 млн. грн. У період 2010-2013 рр. дефіцит поступово перетворювався у профіцит зі значеннями -419,4 до 2659,5 млн грн., а також у 2013-2016 рр. профіцит поступово зростав від 1116,4 до 15488,2 млн грн. Рівень дефіциту у місцевих бюджетах набував найбільшого значення у 2018 р. - 8540,6 млн грн., а найменшого - 2010 р. - 419,4 млн грн. Чіткої тенденції зростання чи спаду дефіциту не спостерігається. Темп росту показника складає - 14190,44%.

Суттєве значення для доходів МБ мають офіційні трансферти. Дані рис.2.8. свідчать про скорочення обсягів надання офіційних трансферів з ДБУ. Основним чинником який вплинув на скорочення офіційних трансфертів в доходах МБ є діяльність ОМС в умовах фінансової децентралізації. Повноваження передані ОМС в умовах децентралізації влади і адміністративної реформи 2014 р. свідчить про позитивні тенденції у перерозподілі фінансових потоків на користь МБ в структурі бюджетної системи. Саме ефект від використання інструментів ФР доходів МБ проілюстровано на рис.2.8.

Детальний аналіз ФР доходів між ДБУ та МБ, за 2018-2022 рр. та у розрізі загального і спеціального фонду проілюстровано на рис.Б.1-Б.5 Додаток Б [8]. Слід відмітити, що в 2019 р. відбулось виконання доходів на рівні 96,35% із запланованого показника, а в 2022 р перевиконання запланованої суми доходів на рівні 101,5%. Для прикладу, фіскальне регулювання податкових надходжень в 2018 р. розподілялось так: 76% ДБУ (95% загального фонду), 24% МБ (76% загального фонду), неподаткові надходження- 85%ДБУ, 15МБ, (67% загальний фонд, 33% спеціальний). В 2022р.: податкові надходження 70% ДБУ, 30% МБ, 97% загальний фонд, 6% спеціальний фонд відповідно.

Фіскальне регулювання бюджетоутворюючих податків представлено на рис.Б.6 – Б.11 Додатку Б. До прикладу ПДФО до МБ був зарахований на рівні 67%, до ДБУ – 33% в 2018 р. В червні та в грудні найбільше надходжень

кожного року з ПДФО. Перевиконання ПДФО в 2018 р. в структурі МБ склало 100,73%, в структурі зведеного бюджету України – 150,39%. Найбільше значення в 2021 р. – 16924,6 млн грн, чого не зафіксовано в 2022 р., на рівні МБ виконання тільки 88,72% , в структурі зведеного бюджету України перевиконання 127,53%. Податок на прибуток приватних підприємств розподіляється між бюджетами 90% ДБУ, 10МБ. Пікові платежі відбуваються поквартально кожного року. Акцизний податок на тютюн та тютюнові вироби за 2022р. демонструє виконання тільки у розмірі 75,11%, повністю зараховується до ДБУ. ПДВ з вироблених в Україні товарів також зараховується 100% до ДБУ, максимальне значення було в липні 2022 р. Податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки 100% належить МБ, пікові надходження відбуваються поквартально. В 2022 р. було перевиконання на 104,27%. Що стосується єдиного податку з фізичних осіб, його найбільше значення було в 2022 р. , але виконання в структурі МБ склало лише 92,59%.

Також зазначмо, у розрізі МБ дефіцит спостерігався в 2018-2020 рр., за 2021-2022 рр. МБ спрацювали з профіцитом, але 2022 р. не є репрезентативний в наслідок воєнного стану, більшість бюджетних програм МБ не були профінансовані, особливо в розрізі спеціального фонду, фінансування відбувалося переважно за захищеними статтями загального фонду.

Підсумовуючи вищезазначене, наголосимо на тому, що фінансові потоки в СДФ, в т.ч. в бюджетній системі регулюються на основі використанні фіскальних інструментів, ефект від застосування яких відображається в цілому на платоспроможності, стабільності фінансової системи, її здатності протистояти загрозам і небезпекам в умовах сьогодення. ФР доходів бюджетів віддзеркалює появу нових податків, зборів і платежів в податковій системі України, появу нових фіскальних інструментів і підходів до формування нового типу сучасної ФП, яка реалізується на засадах транспарентності та цифровізації, персоналізації інтернет сервісів для платників податків, як суб'єктів економічної діяльності.

3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНСТРУМЕНТІВ ФІСКАЛЬНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Аналіз доходів бюджетів за допомогою інструментів ФР, здійснений в попередньому пункті кваліфікаційної роботи задля оцінки їхнього впливу на СЕЗ, усунення недоліків в СДФ, досягнення позитивного регулюючого впливу на економіку, окремі галузі, суспільство, групи стейкхолдерів. Взагалі концепції регуляторного впливу держави на економічний розвиток і суспільство почали активно розвиватися у другій половині ХХ століття. Лише наприкінці 2000 – х років науковці, практики, експерти почали переосмислювати роль і значення інструментів ФР відповідно до цілей СЕЗ. Важлива роль ФР на сучасному етапі розвитку держави відзеркалюється в підтримці довгострокового економічного розвитку, перерозподілу фінансових потоків в бюджетній сфері, на ринку праці, розподілу доходу і багатства. Проте ефективність інструментів ФР залежить від стану СДФ, її фінансової глибини (як індикатора макроекономічної стабільності), типу ФП та ФМД, методів та підходів до ФР.

Як зазначають науковці [18,19], «...підходи до оцінки впливу фіскального регулювання об'єктивно еволюціонують, враховуючи нові властивості, характеристики і зв'язки». Методи оцінки регуляторного впливу ФР поступово трансформуються від простого ретроспективного аналізу фактичних наслідків застосування інструментів до комплексної сценарної прогнозної оцінки потенційних ефектів від застосування комбінацій обраних фіскальних інструментів. Водночас Гнедіна К.В., Петраков Я.В., Сизоненко О.В. зауважує, що «... еволюція підходів до регулювання полягає в переході від компенсування втрат для окремих груп стейкхолдерів до превентивного реагування (у тому числі за рахунок підвищення обізнаності цільових груп стейкхолдерів щодо проблеми та шляхів її вирішення) на основі проведеної оцінки ймовірних наслідків втручання держави в економіку» [4,19].

В економічній літературі виділяють наступні підходи до формування регуляторного впливу фіскальних інструментів [4,18,19]:

- економіко - центричний підхід;
- галузево - центричний підхід;
- громадяно- центричний підхід.

У розрізі теми дослідження, на наше велике переконання серед зазначених підходів до регуляторного впливу ФР необхідно додати вплив фінансової децентралізації на розвиток місцевого самоврядування і як наслідок, розвиток окремих територій та ОТГ. В умовах фінансової децентралізації МБ, у т.ч. доходи МБ формуються за допомогою визначеного переліку фіскальних інструментів. Позитивний вплив фіскальних інструментів на формування доходів МБ був проаналізований в п.2 кваліфікаційної роботи. Тому для України розвиток інструментів ФР у напрямку подальшої фінансової децентралізації, транспарентності та цифровізації має ключове значення для досягнення цілей СЕЗ.

Особливого значення інструменти ФР для формування доходів МБ в умовах фінансової децентралізації набули в умовах воєнного стану. Формування доходів МБ відбулось в більшій мірі, за рахунок перерозподілу ПДФО, і надалі підвищений рівень фіскального регулювання ПДФО на 64% зараховується до доходів МБ. Окрім того ОМС отримали можливість самостійно приймати рішення щодо ставок та адміністрування місцевих податків і зборів. Позитивно вплинули на розвиток інструментів ФР запровадження ПМЦ – бюджетування на рівні МБ. Гендерно-орієнтований підхід до формування доходів МБ, у т.ч. субвенцій (освітньої, медичної) надали новий поштовх для розвитку новітніх інструментів ФР. У розрізі бюджету участі громадяни мають вплив на перерозподіл фінансових потоків ОТГ у напрямку фінансування соціально значимих проектів МЄР.

Систематизація світових підходів до регуляторного впливу інструментів ФР представлена в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Підходи до регулятивного впливу інструментів ФР

Назва підходу	Еволюція розвитку	Сутність регуляторного впливу	Недоліки
Економіко-центричний	50-70 рр. XX століття	Основним драйвером збільшення впливу держави в економіці була потреба в конкурентоспроможності національної економіки на світовій арені. Макрорівень спливу дозволяв вирішувати проблеми одразу кількох галузей, стимулювати економічне зростання та забезпечувати високий рівень зайнятості населення	Для вирішення структурних проблем потрібні великі суб'єкти – монополії, які використовували державні кошти не завжди ефективно і результативно
Галузево-центричний	80 рр. XX ст. – 2000 рр. XXI століття	Потреба в результаті (більших ефектах за менші гроші) змістила акцент з економіки на галузі, і актуалізувала питання перегляду форми та інструментів фіскального регулювання. Галузі як суб'єкт регулювання відчували потужний поштовх з боку держави міжнародна конкурентоспроможність країн перейшла на технологічний і продуктивний рівень, внаслідок чого інструменти регулювання почали ставати складнішими, а інтервенції – цілеспрямованими вузько-орієнтованими. Вирішення проблем галузей потребувало комбінацій інструментів, які мали вищий ефект та кращу результативність.	Нерівномірні стимулювання та підтримка галузей почали стримувати конкуренцію та створили міжгалузеві дисбаланси й викривлення. уряди багатьох країн в межах програм стимулювання активно використали фіскальні інструменти, але наразилися на ще глибшу боргову і структурну кризи.
Громадянсько-центричний	З 2000 рр. по теперішній час	Зважаючи на посилення нерівності в суспільстві, дизайн нових інтернет інструментів набув більш конкретного, цільового спрямування. Внаслідок цього основним бенефіціаром інтервенцій стали людина та компанія, які відповідають певним кваліфікаційним ознакам. Це дозволило підвищити ефективність фіскальних інструментів та результативність самих інтервенцій.	Залежність людей від гаджетів, ІТ – як наслідок психологічні проблеми, погіршення зору, розвиток сколіозу, велика кількість небезпечного вразливого контенту, дезінформація
Децентралізований/ Територіально-центричний	З 2014р. по теперішній час	Розвиток ОТГ на основі застосування комбінацій сучасних інструментів ФР в умовах фіскальної децентралізації, прогнозування сценаріїв розвитку територій, оцінка впливу фіскальних інструментів на окремі групи стейкхолдерів МЕР	Зменшення економічного ефекту від масштабу, корупція ОМС, диференціація інфраструктури розвитку ТГ

Еволюція підходів до регуляторного впливу інструментів ФР на фінансову систему, в т.ч. бюджетну систему, а отже і формування доходів бюджетів дозволяє відокремити критерії до оцінки ефективності застосування фіскальних інструментів (табл.3.2).

Таблиця 3.2 – Критерії ефективності застосування фіскальних інструментів [17]

Назва критерія	Характеристика успішності
Рівень податкового навантаження	Збільшується адекватно до темпів зростання ВВП
Рівень виконання бюджетних зобов'язань	Виконання у повному обсязі
Рівень віддачі від зібраних податків	Не менше 80%
Величина бюджетного дефіциту, його параметри та швидкість зростання державного боргу	Мінімізація бюджетного дефіциту, зростання кого виправдовується фінансуванням інноваційних витрат, зменшення державного боргу
Динаміка ВВП	Зростання реального ВВП
Рівень монетизації бюджетного дефіциту	Зменшення
Рівень безробіття	Зменшення
Величина бюджетного боргу	Зменшення
Рівень тіньової економіки	Зменшення
Обсяг трансферів МБ від ДБУ	Зменшення
Питома вага збиткових підприємств	Зменшується порівняно з минулим роком або плановими показниками звітного року
Фіскальна стійкість/платоспроможність	Обсяг мобілізованих податків має забезпечувати фінансування потреб відповідної території

До системних ефектів оцінки інструментів ФР необхідно додати: фіскальні ризики, фіскальні прогнози-результати, фіскальні впливи на економіку, галузі, окремі території, суспільство - цільові групи стейкхолдерів.

Візуалізація еволюції підходів регуляторного впливу інструментів ФР з визначенням критерія ефективності (ризик, результату, впливу) та фокусу ФР подано на рис. 3.1.

Окреме важливе значення в бюджетному процесі займають методи прогнозування податків ДБУ та МБ, як складової податкових надходжень. Отже, результат фокусу інструментів ФР спрямований на розвиток економіки орієнтований на компенсацію втрат. При галузево - цінтричному підході

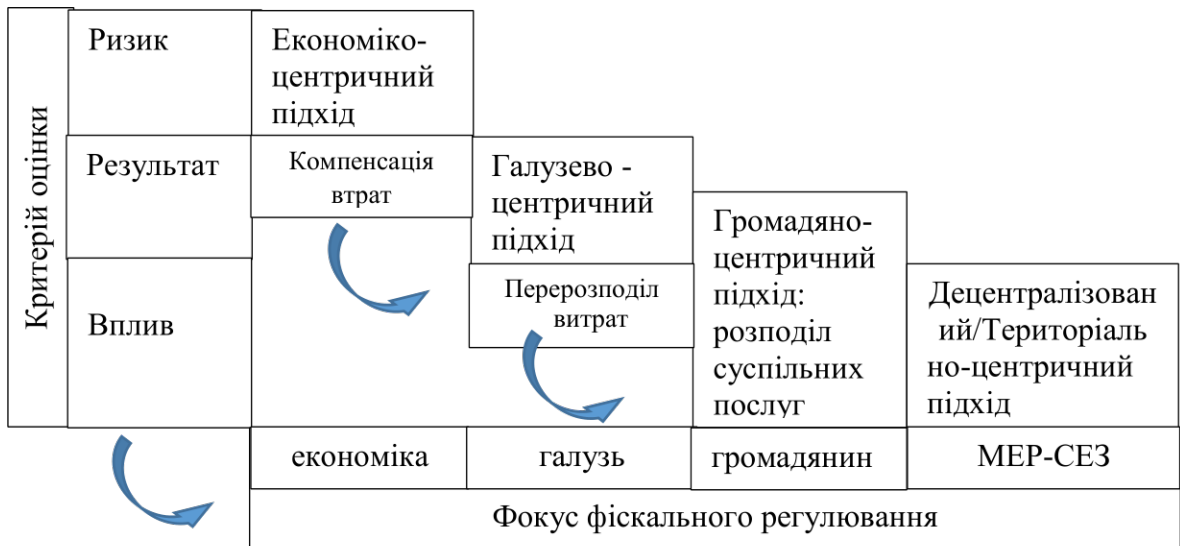

Рисунок 3.1 - Матриця критеріїв та пріоритетів ФР

орієнтація інструментів ФР має орієнтир на перерозподіл фінансових потоків між галузями економіки. Громадяно – центричний підхід у взаємозв’язку з розвитком територіальних громад орієнтований на суспільні потреби людини, як суб’єкта місцевого економічного розвитку (МЕР) та сталого економічного зростання (СЕЗ).

При цьому, як раніше зазначалося в п.2 кваліфікаційної роботи фіскальне значення для регулювання доходів бюджетів мають саме податкові надходження такі, як ПДФО, ППП, АП. Фіскальна результативність податків може розраховуватися як питома вага у ВВП, доходах бюджету, податкових надходженнях.

Наприклад, фіскальна результативність ПДФО за період 2018-2022 рр. представлена в табл. 3.2.

Тенденція ПДФО у зведеному бюджеті України була до збільшення з 229 900,6 млн грн. у 2018 р. до 420 672,6 млн грн. у 2022 р. Фіскальна результативність ПДФО у зведеному бюджеті не мала чіткої тенденції до змін та коливалася по роках.

Так, становивши 19,41% в 2018 р. збільшилася до 21,44% в 2020 р. та зменшилася до 19,15% в 2022 р. Фіскальна результативність ПДФО у ВВП мала тенденцію до збільшення з 7,46% в 2018 р. до 10,88% в 2022 р.

Таблиця 3.2 – Фіскальна результативність ПДФО [8-10]

Показник	Рік					
	2018	2019	2020	2021	2022	
ПДФО у Зведеному бюджеті України, млн грн.	229 900,6	275 458,5	295 107,3	349 785,5	420 672,6	
Фіскальна результативність ПДФО у Зведеному бюджеті держави, %	19,41	21,36	21,44	21,04	19,15	
Фіскальна результативність ПДФО у ВВП, %	7,46	7,49	7,73	8,02	10,88	
ПДФО у ДБУ, млн. грн.	Факт	91 741,7	109 954,0	117 281,2	137 555,2	148 427,3
	План	91 123,7	106 155,3	111 302,5	137 580,1	149 812,0
Фіскальні ризики ПДФО	1,01	1,04	1,05	1,00	0,99	

ПДФО у ДБУ також мав тенденцію до збільшення з 91 741,7 млн грн у 2018 р. до 148 427,3 млн грн у 2022 р. Фіскальні ризики ПДФО, як співвідношення планових і фактичних значень несуттєво коливався по роках. Так, 1,01 в 2018 р., потім збільшення до 1,05 в 2020 р. та зменшення до 0,99 в 2022 р.

Фіскальна результативність ППП представлена в табл.3.3.

Таблиця 3.3 – Фіскальна результативність ППП у ВВП, млн грн [3,8-10]

Показник	Рік				
	2018	2019	2020	2021	2022
Податок на прибуток підприємств (ППП), млн грн	106 182,3	117 316,8	118 471,8	163 844,4	130 561,8
ВВП, млн. грн.	3 083 409	3 675 728	3 818 456	4 363 582	3 865 780
Частка ППП у ВВП	0,034	0,032	0,031	0,037	0,033
Фіскальна результативність, %	3,44	3,19	3,10	3,75	3,38

Дані проведеного аналізу свідчать про те, що фіскальна результативність ППП у ВВП (реальний!) держави незначно коливалась по роках: 2018 р. - 3,44%, 2020 р. зменшилася до 3,10%, 2021 р. збільшилася до 3,75% та в 2022 р. знову зменшилася до 3,38%. Виходячи з отриманих показників ППП має невелику фіскальну результативність, а отже значимість. Такі показники свідчать про необхідність відновлення економіки, відбудову країни і

підприємств після перемоги над агресором – російською федерацією. Фіскальні ризики ППП продемонстровані в табл. 3.4.

Таблиця 3.4 – Фіскальні ризики ППП в ДБУ, млн. грн. [8, 9]

Показник		Рік				
		2018	2019	2020	2021	2022
Податок на прибуток підприємств (ППП), млн. грн.	Факт	96 882,3	107 086,3	108 695,0	147 751,7	117 049,9
	План	82 327,4	95 520,0	110 461,0	145 976,0	170 031,7
Податкові надходження (ПН), млн. грн.	Факт	753 815,6	799 776,0	851 115,6	1 107 090,9	949 764,4
	План	760 016,4	840 597,3	826 263,9	1 057 822,3	1 204 081,8
Фіскальні ризики	ППП	1,18	1,12	0,98	1,01	0,69
	ПН	0,99	0,95	1,03	1,05	0,79

Фіскальні ризики ППП в цілому мали тенденцію до зменшення з 1,18 в 2018 р. до 0,69 в 2022 р. Фіскальні ризики ППП в податкових надходженнях коливалися по роках, проте порівнюючи 2022 до 2018 рр. зменшилися з 0,99 в 2018 р. до 0,79 в 2022 р. Результативність податкового адміністрування ППП в 2022 р. зменшилася. В таблиці 3.5 розглянемо показники фіскальної результативності акцизного податку (АП).

Таблиця 3.5 – Фіскальна результативність АП [3, 8-10,16]

Показник		Рік				
		2018	2019	2020	2021	2022
АП у Зведеному бюджеті держави, млн грн		132 649,8	137 076,4	153 850,3	180 300,4	115 434,4
Фіскальна результативність АП в Зведеному бюджеті, %		11,20	10,63	11,18	10,85	5,26
Фіскальна результативність АП у ВВП, %		4,30	3,72	4,03	4,13	2,99
АП у ДБУ, млн грн	Факт	118 852,4	123 357,9	138 296,1	162 451,2	102 352,9
	План	124 103,5	130 233,5	128 513,0	138 686,1	161 818,3
Фіскальні ризики АП		0,96	0,95	1,08	1,17	0,63

АП у зведеному бюджеті України мав тенденцію до збільшення протягом періоду 2018 – 2021 рр. з 132 649,8 млн грн в 2018 р. до 180 300,4

млн грн в 2021 р., проте в 2022 р. показник зменшився до 115 434,4 млн грн. Фіскальна результативність АП не мала чіткої тенденції до змін та коливалася по роках. Так, становивши 11,20% в 2018 р. зменшилася до 10,63% в 2019 р., збільшилася до 11,18% в 2020 р. та зменшилася до 5,26% в 2022 р. У ВВП фіскальна результативність коливалася по роках з 4,30% в 2018 р. зменшилася до 3,72% в 2019 році, потім збільшилася до 4,13% в 2021 році та зменшилася до 2,99% в 2022 р. АП у ДБУ за період 2018 – 2021 р. мав тенденцію до збільшення з 118 852,4 млн грн в 2018 р. до 162 451,2 млн грн, однак в 2022 р. зменшився до 102 352,9 млн грн. Фіскальні ризики коливалися по роках з 0,96 в 2018 р. та зменшилися до 0,95 в 2019 р., потім збільшилися до 1,17 в 2021 р. та зменшилися до 0,63 в 2022 р.

Слід зазначити, фіскальні прогнози лежать в основі середньострокового планування бюджетів. Тому в додатку В рис.В.1.-В.5. подані прогнозні дані податкових надходжень державного, місцевих бюджетів, ПДФО, ППП, ПДВ у розрізі високого, оптимального, низького фіскального результату зазначених податків на 2023-2025 рр.

Окрім зазначених пріоритетів, розвиток інструментів ФР в сучасних умовах цифровізації суспільства залежить, в тому числі, від транспарентності фінансової інформації та зручності її сприйняття. В цьому сенсі цифрові інструменти фіскального регулювання дозволяють будь-якому платнику податків в онлайн режимі у будь-який час без звернення до органів ДПСУ отримати актуальну податкову інформацію щодо агрегованих показників в частині [20,21,23,32] :

- сплачених сум податкових платежів;

- нарахованих податкових зобов'язань;

- сум податкового боргу;

- надміру сплачених сум та суми платежів, які сплачені та будуть нараховані у наступних періодах.

Запроваджена ДПСУ інтерактивна податкова мапа дозволяє отримати зазначену фінансову інформацію у розрізі:

- регіонів; територіальних громад;
- видів економічної діяльності;
- податків; видів бюджетів;
- систем оподаткування;
- за організаційно-правовими формами;
- типом платника (фізичні та юридичні особи);
- статусом платника (великий, середній, малий бізнес) та неприбуткової бюджетної установи.

ДПСУ репрезентує себе як сучасна транспарентна інституція, що реалізує свою діяльність із використанням меседжерів Telegram та Viber.

Сервіс «InfoTAX» це один з зручних інструментів цифровізації у податковій сфері. Для платників податків – фізичних осіб в InfoTAX доступні такі дії як: автоматизований моніторинг податкової накладної, розрахунок коригування оцінки ступеня фіскальних ризиків. За допомогою InfoTAX є можливість отримати фінансову інформацію про стан розрахунків з бюджетом, реєстраційні та облікові дані, результати обробки документів, виникнення податкового боргу, строки подання звітності та сплати податків, інформацію СЕА ПДВ тощо. Як зазначає офіційний сайт ДПСУ, на сьогодні до сервісу «InfoTAX» підключено майже 3 тисячі користувачів. При цьому, «дорожня карта» податкової цифровізації на 2023 р., містить наступні практичні проекти: модернізація контакт-центру ДПС, розширення функціоналу е-кабінету платника податків та оновлення його інтерфейсу користувача, запуск нового формату спрощеної системи оподаткування «Smart ФОП».

Таким чином, інструменти ФР, в т.ч. доходів Державного та місцевих бюджетів мають стійку тенденцію до розвитку і корелюють зі змінами в економіці держави, фіскальної політики, що реалізується в країні. Мають вплив на перерозподіл фінансових потоків між рівнями бюджетної системи, формування обсягу податкових надходжень, регулювання дефіциту і боргу. І все зазначене в сукупності впливає на чинники СЕЗ в державі.

ВИСНОВКИ

ФР, як елемент ФМ держави орієнтовано на формування доходної частини ДБУ та МБ або, в цілому, до процесу мобілізації доходів. В широкому розумінні термін «фіск» необхідно пов'язувати з інструментами ФП(доходами, видатками, регулюванням боргу). Аналіз та систематизація наукових поглядів на досліджуване питання належить сфері ФП, ФМ, кращих практик, пов'язаних з управлінням СДФ, що формує дану категорію в окремий процес, багатогранність якого починається з оподаткування, регулювання державних / місцевих бюджетів, доходів і витрат та досягаються вимоги щодо управління ДБ. В роботі систематизовані сутнісні характеристики ФР. Зазначено, що методологія ФР повинна враховувати такі атрибутивні характеристики як рух бюджетних коштів у вартісній формі, середньострокове програмно-цільове бюджетування, регламентованість, транспарентність і цифровізацію бюджетного процесу, необхідність здійснення оцінки, моніторингу і контролю за розподілом та перерозподілом фінансових потоків при плануванні та виконанні ДБУ та МБ. В роботі розглянуто законодавче регулювання доходів ДБУ та МБ. Акцентовано увагу на тому, що впливати на СЕЗ держава може за допомогою ФР саме доходів ДБУ та МБ, застосовуючи перелік фіскальних інструментів. Змінюючи нормативи відрахувань податкових надходжень, неподаткових надходжень, операцій з капіталом і обсяг трансферів (субсидій, субвенцій і дотацій) регулюється обсяг фінансових потоків між рівнями бюджетної системи.

За період з 2010 по 2022 рр. здійснено аналіз доходів ДБУ, МБ та Зведеного бюджету України. Доходи зведеного бюджету мали тенденцію до зростання з 314 506,3 млн грн в 2010 р. до 2196273,3 млн. грн в 2022 р відповідно. Проте, в період 2012-2013 рр. була невелика стагнація доходів зведеного бюджету України. Темп росту доходів зведеного бюджету за весь аналізований період складає 698,3%. За роками темп росту у 2011 до базового

- 126,7%, у 2012- 141,7%, у 2013- 140,8%, у 2014- 145%, у 2015- 207,3%, у 2016- 248,8%, у 2017- 323,3%, у 2018- 376,6%, у 2019- 410,1%, у 2020- 437,7%, у 2021- 528,5%, у 2022- 698,3% відповідно. Видатки зведеного бюджету мали тенденцію також до зростання. Повільне зростання видатків було з 2010 р.(377842,8) по 2014 р. (523125,7). Стрімке зростання спостерігалось з 2015 р. (679871,4) по 2021 р. (1845367,4). У 2022 р. у зв'язку з воєнним станом відбулося суттєве скорочення видатків зведеного бюджету. Темп росту видатків зведеного бюджету з 2010 по 2022рр. склав 805,46%. Дефіцит зведеного бюджету України найбільшого значення набуває у 2022 році - 847126,9 млн грн у зв'язку з війною. ФР доходів ДБУ сфокусовано на внутрішніх податках на товари і послуги, перш за все це ПДФО, ПДВ, податках на доходи, на прибуток, на збільшення ринкової вартості, рентної плати за спеціальне використання природних ресурсів, податках на міжнародну торгівлю та зовнішні операції. Неподаткові надходження мали нестабільну динаміку, а максимальне їх значення зафіксовано за 2022 р., що також пов'язано з власними надходженнями бюджетних установ, доходами від власності та підприємницької діяльності.

Враховуючи, що особливістю бюджетної системи України є розвинута структура МБ, для досягнення мети кваліфікаційної роботи здійснено аналіз застосування таких фіскальних інструментів як: доходи, видатки, податкові, неподаткові надходження МБ. Детальний аналіз ФР доходів між ДБУ та МБ, за 2018-2022 рр. та у розрізі загального і спеціального фонду проілюстровано на рис.Б.1-Б.5 Додаток Б. Фіскальне регулювання бюджетоутворюючих податків представлено на рис.Б.6 – Б.11 Додатку Б. В роботі доведено, що фінансові потоки в СДФ, в т.ч. в бюджетній системі регулюються на основі використанні фіскальних інструментів, ефект від застосування яких відображається в цілому на платоспроможності, стабільності фінансової системи, її здатності протистояти загрозам і небезпекам в умовах сьогодення. ФР доходів бюджетів віддзеркалює появу нових податків, зборів і платежів в податковій системі України, появу нових фіскальних інструментів і підходів

до формування нового типу сучасної ФП, яка реалізується на засадах транспарентності та цифровізації, персоналізації інтернет сервісів для платників податків, як суб'єктів економічної діяльності. В роботі систематизовані світові підходи до регуляторного впливу інструментів ФР, запропоновані критерії ефективності застосування фіскальних інструментів, візуалізовані підходи до регуляторного впливу інструментів ФР з визначенням критерія ефективності (ризик, результату, впливу) та фокусу ФР. В роботі розрахована фіскальна ефективність таких податків, як ПДФО, ППП, АП і здійснені прогнози адміністрування зазначених податків до 2025 років.

Окрім зазначених пріоритетів, розвиток інструментів ФР в сучасних умовах цифровізації суспільства залежить, в тому числі, від транспарентності фінансової інформації та зручності її сприйняття. В цьому сенсі цифрові інструменти фіскального регулювання дозволяють будь-якому платнику податків в онлайн режимі у будь-який час без звернення до органів ДПСУ отримати актуальну податкову інформацію щодо агрегованих показників.

Сервіс «InfoTAX» це один з зручних інструментів цифровізації у податковій сфері. Для платників податків – фізичних осіб в InfoTAX доступні такі дії як: автоматизований моніторинг податкової накладної, розрахунок коригування оцінки ступеня фіскальних ризиків. За допомогою InfoTAX є можливість отримати фінансову інформацію про стан розрахунків з бюджетом, реєстраційні та облікові дані, результати обробки документів, виникнення податкового боргу, строки подання звітності та сплати податків, інформацію СЕА ПДВ тощо.

Таким чином, інструменти ФР, в т.ч. доходів ДБУ та МБ мають стійку тенденцію до розвитку і корелюють зі змінами в економіці держави, фіскальної політики, що реалізується в країні. Мають вплив на перерозподіл фінансових потоків між рівнями бюджетної системи, формування обсягу податкових надходжень, регулювання дефіциту і боргу. І все зазначене в сукупності впливає на чинники СЕЗ в державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бюджетна декларація на 2022-2024 роки / <https://mof.gov.ua/storage>
2. Бюджетний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
3. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2023. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>.
4. Гнедіна К.В. Методологічні підходи до оцінки впливу інструментів регулювання / К.В. Гнедіна, Я.В. Петраков, О.В. Сизоненко // Ефективна економіка. – 2016. – № 12.
5. Головань Т. Г. Податкова політика в умовах воєнного стану. *Фінанси, економіка, право vs війна* : Збіник матеріалів. С. 923. 2022.
6. Головні зміни до місцевих бюджетів на 2023 рік. URL: <https://oblikbudget.com.ua/news/59552-derzhbyudzhets-2023-dlya>
7. Дем'янчук І. А. Фіскальні інструменти регулювання доходів і витрат сектору домогосподарств. *Економіка та держава*. 2015. № 4. С. 69-72. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2015_4_17.
8. Державний веб-портал бюджету для громадян. URL: <https://openbudget.gov.ua/>.
9. Доходи держбюджету України. *Мінфін*. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2023/>.
10. Доходи зведеного бюджету України. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/2022/>.
11. Дуліба Є. Фіскальна функція держави: адміністративно-правовий аспект: дисертація доктора наук. URL: <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2019/05/1d.pdf>
12. Канцур І. Фіскальний механізм: сутність, інструменти та принципи його дії. *Світ фінансів*. 2015. № 4. С. 117-129. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/909/917>.

13. Колодій С., Гаряга Л. Інституціональне регулювання згладжування фіскальних дисбалансів. *Фінансовий простір*. 2019. №. 4 (36). С. 110–123.
14. Королук Т. О. Генезис правил фіскального регулювання в Україні та світі. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. №. 3. С. 49–56.
15. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatki-ta-zbori/>
16. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України. <https://www.mof.gov.ua/uk> <https://www.mof.gov.ua/uk>
17. Паєнтко Т.В. Інструменти фіскального регулювання фінансових потоків. URL: <http://www.economy. &z=659 nauka.com.ua/?op=1>
18. Петраков Я.В. Підходи до оцінки впливу фіскального регулювання на ринки різного типу. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/7_ukr/137.pdf
19. Підходи до оцінки впливу фіскального регулювання https://economyandsociety.in.ua/journals/7_ukr/137.pdf
20. Податкова диджиталізація. Чого чекати бізнесу в 2023 році. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/03/22/698331/>
21. Податкова реформа та її хронологія. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3691473-podatkova-reforma-ta-ii-hronologia.html>
22. Податковий Кодекс України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/>
23. Податковий шок: як революційна реформа зможе врятувати економіку України. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/podatkoviy-shok-yak-revolyuciyna-reforma-zmozhe-vryatuvati-ekonomiku-ukrajini-12206775.html>
24. Романюк В. В., Ванькович Д. В. Особливості фіскальної політики України в умовах війни. *Theoretical aspects of education development* : The 3th

International scientific and practical conference (January 24-27, 2023) Warsaw, Poland. International Science Group. 2023. 569 p. 2023. С. 106.

25. Рябушка Л. Б., Кубах Т. Г., Павленко І. М. Сучасні підходи до управління фіскальними ризиками: методологія та практика. *Бізнес Інформ*. 2021. №5. С. 339–348.

26. Рябушка Л.Б., Дехтяр Н.А., Юсюк А.М. Сучасні тенденції розвитку фіскальної політики в Україні: теорія, методологія, практика. *Вісник Сумського державного університету. Серія економіка*. 2022. № 1. С. 117-128.

27. Свіщук А. Методологічні засади податкового регулювання. URL: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2014/05/10.pdf> (функції, методи, принципи)

28. Сідельникова Л. П., Онікієнко Н. В. Фіскальні інструменти державного регулювання го-сподарської діяльності в умовах євроінтеграції. *Причорноморські економічні студії*. 2017. Вип. 18. С. 187-191. URL: http://bses.in.ua/journals/2017/18_2017/39.pdf

29. Фурса Т.П., Синиця С.М. Фіскальний механізм: зарубіжний досвід та українські реалії. URL: http://www.intellect21.nuft.org.ua/journal/2016/2016_5/6.pdf

30. Шапошников К., Крилов Д., Якушко Я. Сутність та види фіскальних інструментів. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/244135/242100%209.http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/244135/242100>

31. Шмигельська О., Менів Л. Фіскальна політика в умовах воєнного стану. *Фінанси, економіка, право vs війна* : Збірник матеріалів. С. 923. 2022.

32. Як проходить цифровізація в податкових органах. Державна податкова служба України. URL: <https://lv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-475969.html>

33. De Grauwe, P., & Ji, Y. (2020). Fiscal policy in the new normal. *Journal of Economic Dynamics and Control*, 117.

34. Di Vittorio, F. (2018). Fiscal regulation and economic growth: lessons from the past, challenges for the future. *Oxford Review of Economic Policy*, 34 (1), 116–136.

35. Flamini, V., Kang, H., Papageorgiou, C., & Shah, A. (2020). Fiscal institutions and fiscal performance: What do we know and what do we need to know? *IMF Working Paper*, WP/20/101.

36. Jensen, M. C., & Murphy, K. J. (2021). The case for fiscal regulation. *Journal of Applied Corporate Finance*, 33 (2), 28 – 35.

37. OECD. *Home page*. URL: [https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=GOV/PGC/SBO\(2020\)6&docLanguage=En](https://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=GOV/PGC/SBO(2020)6&docLanguage=En)

38. Poterba, J. M. (2019). Fiscal institutions and fiscal performance. *American Economic Review*, 109 (5), 17 – 45.

39. Google Trends. URL: <https://trends.google.com/home>

ДОДАТОК А

Таблиця А.1 – Визначення сутності поняття «фіскальне регулювання»

Автор, джерело	Визначення
В. Фламینی та ін. [35]	Фіскальне регулювання – частина сукупності правил та інститутів, які регулюють прийняття та реалізацію рішень щодо фіскальної політики, а також моніторинг і забезпечення дотримання фіскальної дисципліни, що має важливе значення для забезпечення фіскальної стійкості, сприяння економічному зростанню та зменшення ризику фіскальних криз.
Фабіо Ді Вітторіо [34]	Фіскальне регулювання – правила та процедури, що регулюють використання державних коштів, включаючи оподаткування, державні витрати, запозичення та управління боргом. Ефективне фіскальне регулювання має важливе значення для сприяння довгостроковому економічному зростанню та зменшення ризику фінансових криз.
Майкл С. Дженсен, Кевін Дж. Мерфі [36]	Фіскальне регулювання – процес контролю та спрямування використання державних коштів таким чином, щоб максимізувати суспільний добробут, що має ґрунтуватися на принципах прозорості, підзвітності та ефективності, а також що воно має бути спрямоване на заохочення інновацій і конкуренції в приватному секторі.
Джеймс Потерби [38]	Фіскальне регулювання – процес, що відноситься до інструментів, які уряди використовують для управління своїми бюджетами, включаючи податкову політику, політику витрат і стратегії управління боргом. Фіскальне регулювання може мати важливі наслідки для економічного зростання, розподілу доходів і справедливості між поколіннями.
Пол Де Грауве, Юемей Джі [33, 38]	Фіскальне регулювання – процес, що стосується використання інструментів фіскальної політики, таких як оподаткування та державні витрати, для стабілізації економіки та сприяння зростанню, та має використовуватися як доповнення до монетарної політики для досягнення макроекономічної стабільності.

Рисунок А.1 – Фіскальне регулювання як елемент фіскального механізму держави

Таблиця А.2– Характерні риси фіскального регулювання в країнах ЄС

Країна	Прямі податки	Непрямі податки	Соціальні платежі
Данія	Найбільше в ЄС використання фіскальних можливостей оподаткування капіталу, прогресивне оподаткування доходів від підприємницької діяльності для фізичних осіб.	Висока фіскальна ефективність, найвища в Європі ставка ПДВ, розгалужене акцизне оподаткування	Висока гарантія соціальної захищеності переважно через систему страхування
Швеція, Фінляндія	Фіскально значиме персональне оподаткування (для Фінляндії). Оподаткування доходів від підприємницької діяльності здійснюється за високими пропорційними ставками.	Висока фіскальна ефективність, розвинуте акцизне оподаткування, диференційоване оподаткування ПДВ	Високі розміри соціальних трансфертів

Продовження таблиці А.2			
Країна	Прямі податки	Непрямі податки	Соціальні платежі
Бельгія, Франція	Бельгія – прогресивне персональне оподаткування, застосування податкових знижок. Франція – менший ступінь використання фіскального потенціалу персонального оподаткування, однак високе оподаткування корпоративного прибутку із розгалуженою системою податкових пільг інвестиційного характеру. Висока фіскальна ефективність майнових податків.	Фіскальний потенціал специфічних акцизів використовується слабо, оподаткування ПДВ ефективно і соціально справедливе	Високий рівень оподаткування праці, високі соціальні гарантії, реалізація потенціалу соціального страхування
Австрія	Фіскально значиме персональне прогресивне оподаткування	Оподаткування ПДВ соціально справедливе (дві знижені ставки), використовується потенціал специфічних акцизів	Високі соціальні гарантії
Італія	Прогресивне персональне оподаткування. При оподаткування корпоративного прибутку застосовуються податкові знижки	Максимально використовує регуляторний потенціал ПДВ	Соціальні гарантії помірні
Німеччина	Високе прогресивне персональне оподаткування, значиме оподаткування майна	Ставка ПДВ одна з найнижчих в Європі, менш розвинене акцизне оподаткування	Високі соціальні гарантії
Люксембург	Прогресивне персональне оподаткування із нижчими мінімальною і максимальною ставками. Обмежений перелік пільг	Оподаткування ПДВ соціально справедливе (стандартна ставка 15% і три знижені)	Однакове навантаження соціальних платежів на працедавця і працівника
Нідерланди	Прогресивне персональне оподаткування. Низький корпоративний прибуток при обмежених пільгах	Більша частина податкової бази ПДВ оподатковується за стандартною ставкою 19%	Високі соціальні гарантії

Таблиця А.3 – Фіскальне регулювання доходів місцевих бюджетів

Код класифікації доходів	Перелік платежів	Бюджет міста Києва	Обласні бюджети	Бюджети міст обласного значення	Бюджети ОТГ	Районні бюджети	Бюджети міст районного значення	Селищні та сільські бюджети	
ЗАГАЛЬНИЙ ФОНД									
ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ									
110100	Податок та збір на доходи фізичних осіб	40%	15%	60%	60%	50%	-	-	
110200	Податок на прибуток (крім податку на прибуток підприємств державної та комунальної власності)	10%	10%	-	-	-	-	-	
110202	Податок на прибуток підприємств та фінансових установ комунальної власності	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
130101	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування	50%	50%	-	-	-	-	-	
130102	Рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів (крім рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів в частині деревини, заготовленої в порядку рубок головного користування)	100%	-	100%	100%	-	100%	100%	
130201	Рентна плата за спеціальне використання води (крім рентної плати за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення)	50%	50%	-	-	-	-	-	
130202	Рентна плата за спеціальне використання води водних об'єктів місцевого значення	100%	-	100%	100%	-	100%	100%	
130301	Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення	25%	25%	-	-	-	-	-	
130302	Рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин місцевого значення	100%	-	100%	100%	-	100%	100%	
130700	Плата за використання інших природних ресурсів	100%	100%	-	-	-	-	-	
140400	Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлею підакцизних товарів	100%	-	100%	100%	-	100%	100%	
140219, 140319	Частина акцизного податку з виробленого в Україні та ввезеного на митну територію України пального	13,44%	-	13,44%	13,44%	-	13,44%	13,44%	
МІСЦЕВІ ПОДАТКИ ТА ЗБОРИ									
180100	Податок на майно	податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки	100%	-	100%	100%	-	100%	100%
		плата за замілю	100%	-	100%	100%	-	100%	100%
		транспортний податок	100%	-	100%	100%	-	100%	100%
180500	Єдиний податок	100%	-	100%	100%	-	100%	100%	
180200	Збір за місця для паркування транспортних засобів	100%	-	100%	100%	-	100%	100%	
180300	Туристичний збір	100%	-	100%	100%	-	100%	100%	
НЕПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ									
210103	Частина чистого прибутку (доходу) комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до бюджету	згідно з рішенням відповідної місцевої ради							
210500	Плата за розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
210809, 210811, 210815	Адміністративні штрафи та інші санкції	100%	-	100%	100%	-	100%	100%	
220102	Плата за ліцензії на певні види господарської діяльності та сертифікати, що видаються виконавчими органами місцевих рад і місцевими органами виконавчої влади	-	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
220103	Адміністративний збір за проведення державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань	100%	-	100%	100%	100%	100%	100%	
220105	Плата за ліцензії на виробництво спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів	100%	100%	-	-	-	-	-	

Продовження табл.А.3

Код класифікації доходу	Перелік платежів	Бюджет міста Києва	Обласні бюджети	Бюджети міст обласного значення	Бюджети ОТГ	Районні бюджети	Бюджети міст районного значення	Селищні та сільські бюджети
220107	Плата за ліцензії на право експорту, імпорту алкогольними напоями та тютюновими виробами	100%	100%	-	-	-	-	-
220109	Плата за державну реєстрацію (крім реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців)	100%	100%	-	-	-	-	-
220110	Плата за ліцензії на право оптової торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами	100%	100%	-	-	-	-	-
220111	Плата за ліцензії на право роздрібною торгівлі алкогольними напоями та тютюновими виробами	100%	100%	-	-	-	-	-
220118	Плата за ліцензії та сертифікати, що сплачується ліцензіатами за місцем здійснення діяльності	100%	100%	-	-	-	-	-
220125	Плата за надання інших адміністративних послуг	100%	-	100%	100%	-	100%	100%
220126, 220129	Адміністративний збір за державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень	100%	-	100%	100%	100%	100%	100%
220804	Надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності	згідно з рішенням відповідної місцевої ради						
220900	Державне мито	100%	-	100%	100%	-	100%	100%
221300	Орендна плата за водні об'єкти (їх частини), що надаються в користування на умовах оренди	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
240603, 210805	Інші надходження	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
ДОХОДИ ВІД ОПЕРАЦІЙ З КАПІТАЛОМ								
310102	Кошти від реалізації безхазяйного майна	100%	-	100%	100%	-	100%	100%
310200	Надходження коштів від Державного фонду дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння (золото, платина, дорогоцінне каміння / срібло)	80% / 50%						
СПЕЦІАЛЬНИЙ ФОНД								
190100	Екологічний податок	80%	55%	25%	25%	-	25%	25%
211100	Надходження коштів від відшкодування втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва	100%	25%	75%	75%	15%	60%	60%
240621	Грошові стягнення за шкоду, заподіяну порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища внаслідок господарської та іншої діяльності	70%	20%	50%	50%	-	50%	50%
241103	Відсотки за користування державним пільговим кредитом, наданим індивідуальним сільським забудовникам	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
241109	Відсотки за користування довгостроковим кредитом, що надається з місцевих бюджетів молодим сім'ям та одиноким молодим громадянам на будівництво та придбання житла	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
241602	Концесійні платежі щодо об'єктів комунальної власності (які мають цільове спрямування згідно із законом)	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
250000	Власні надходження бюджетних установ	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
501100	Цільові фонди, утворені органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
БЮДЖЕТ РОЗВИТКУ								
210108	Дивіденди (дохід), нараховані на акції (частки, паї) господарських товариств, у статутних капіталах яких є майно комунальна власність	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
241700	Кошти пайової участі у розвитку інфраструктури населеного пункту	100%	-	100%	100%	-	100%	100%
310300	Кошти від відчуження майна, що перебуває в комунальній власності	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%
330100	Кошти від продажу землі несіельськогосподарського призначення що перебувають у державній власності	90%	-	90%	90%	-	90%	90%
330100	Кошти від продажу землі несіельськогосподарського призначення що перебувають у комунальній власності	100%	-	100%	100%	-	100%	100%

Таблиця А.4 – Основні види трансфертів МБ

Код класифікації доходів	Перелік платежів	Бюджет міста Києва	Обласні бюджети	Бюджети міст обласного значення	Бюджети ОТГ	Районні бюджети	Бюджети міст районного значення	Селищні та сільські бюджети
ТРАНСФЕРТИ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ								
410201	Базова дотація		✓	✓	✓	✓		
410202	Додаткова дотація з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення переданих з державного бюджету видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я		✓		✓	✓		
410206	Стабілізаційна дотація		✓	✓	✓	✓		
410306	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату допомоги сім'ям з дітьми, малозабезпеченим сім'ям, інвалідам з дитинства, дітям-інвалідам, тимчасової державної допомоги дітям та допомоги по догляду за інвалідами I чи II групи внаслідок психічного розладу		✓	✓		✓		
410308	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на оплату електроенергії, природного газу, послуг тепло-, водопостачання і водовідведення, квартирної плати (утримання будинків і споруд та прибудинкових територій), вивезення побутового сміття та рідких нечистот		✓	✓		✓		
410310	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання пільг та житлових субсидій населенню на придбання твердого та рідкого пічного побутового палива і скрапленого газу		✓	✓		✓		
410326	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання медикаментів та виробів медичного призначення для забезпечення швидкої медичної допомоги		✓					
410332	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад				✓			
410335	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання ангіографічного обладнання		✓					
410336	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на відшкодування вартості лікарських засобів для лікування окремих захворювань		✓					
410337	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на придбання витратних матеріалів для закладів охорони здоров'я та лікарських засобів для інгаляційної анестезії		✓					
410338	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на модернізацію та оновлення матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів		✓					
410339	Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	✓	✓	✓	✓	✓		
410342	Медична субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам	✓	✓	✓	✓	✓		
410345	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій	✓	✓	✓	✓	✓		
410354	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами	✓	✓	✓	✓	✓		
410358	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на виплату державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом "гроші ходять за дитиною", оплату послуг із здійснення патронату над дитиною та виплату соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя	✓	✓	✓		✓		
410366	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на погашення різниці між фактичною вартістю теплової енергії, послуг з централізованого опалення, постачання гарячої води, централізованого водопостачання та водовідведення, постачання холодної води та водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню та/або іншим підприємствам теплопостачання, централізованого питного водопостачання та водовідведення, які надають населенню такі послуги, та тарифами, що затверджувалися та/або погоджувалися органами державної влади чи місцевого самоврядування	✓	✓	✓		✓		
410370	Субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам на проведення виборів депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів		✓	✓	✓	✓		

ДОДАТОК Б

Таблиця Б.1 – Динаміка показників Зведеного бюджету України, млн грн

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Темп росту
Доходи	314 506,3	398 553,6	445 525,3	442 788,7	456 067,3	652 031,0	782 748,5	1 016 788,3	1 184 290,8	1 289 849,2	1 376 661,6	1 662 242,7	2 196 273,3	698,32%
Видатки	377 842,8	416 853,6	492 454,7	505 843,8	523 125,7	679 871,4	835 589,8	1 056 759,9	1 250 189,5	1 372 350,6	1 595 395,9	1 845 367,4	3 043 400,2	805,47%
Кредитування	1 348,4	4 757,9	3 856,3	535,2	4 972,1	3 057,8	1 841,3	2 122,1	1 893,0	4 762,7	5 736,8	4 775,7	2 396,8	177,75%
Дефіцит "-" / Профіцит "+"	-64 684,9	-23 057,9	-50 785,7	-63 590,3	-72 030,5	-30 898,2	-54 682,6	-42 093,8	-67 791,8	-87 264,2	-224 458,8	-187 809,5	-844 827,9	1306,07%

Таблиця Б.2 – Динаміка показників Державного бюджету України, млн грн

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Темп росту
Доходи	240 615,2	314 619,9	346 054,0	339 226,9	357 084,2	534 694,8	616 283,2	793 441,9	928 114,9	998 344,9	1 076 027,0	1 296 896,5	1 323 923,7	550,22%
трансферти з місцевого бюджету	6 624,8	2 718,6	1 342,5	1 609,3	2 118,0	3 144,0	4 171,6	5 967,7	7 306,3	8 725,0	10 658,0	12 576,1	10 794,4	162,94%
Видатки	303 588,7	333 459,5	395 681,5	403 456,1	430 217,8	576 911,4	684 883,7	839 453,0	985 851,8	1 075 122,1	1 288 121,3	1 491 206,4	194 086,2	63,93%
трансферти до місцевих бюджетів	77 766,2	94 875,0	124 459,6	115 848,3	130 600,9	173 980,0	195 395,3	272 602,9	298 939,7	260 302,0	160 177,1	202 733,3	10 646,3	13,69%
Кредитування	1 292,0	4 715,0	3 817,7	477,5	4 919,3	2 950,9	1 661,6	1 870,9	1 514,3	4 216,5	5 516,6	4 533,9	13 252,1	1025,70%
Дефіцит "-" / Профіцит "+"	-64 265,5	-23 557,6	-53 445,2	-64 706,7	-78 052,8	-45 167,5	-70 262,1	-47 882,1	-59 251,1	-80 993,7	-217 611,0	-198 843,8	-914 701,7	1423,32%

Таблиця Б.3 – Динаміка показників місцевих бюджетів України, млн грн

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Темп росту
Доходи	159 397,1	181 530,4	225 273,5	221 019,4	231 702,0	294 460,2	366 143,1	502 098,3	562 421,8	560 531,3	471 481,9	580 746,5	555 097,1	348,25%
трансферти з ДБУ	77 766,2	94 875,0	124 459,6	115 848,3	130 600,9	173 980,0	195 395,3	272 602,9	298 939,7	260 302,0	160 177,1	202 733,3	137 052,8	176,24%
Видатки	159 760,2	180 987,8	222 575,2	219 845,3	225 626,8	280 084,0	350 515,2	496 090,7	570 583,7	566 255,6	478 109,6	569 470,4	495 582,4	310,20%
трансферти до МБ	6 624,8	2 718,6	1 342,5	1 609,3	2 118,0	3 144,0	4 171,6	5 967,7	7 306,3	8 725,0	10 658,0	12 576,1	1 585,9	23,94%
Кредиту вання	56,4	42,9	38,6	57,7	52,8	106,9	179,8	251,2	378,8	546,2	220,2	241,8	15,9	28,19%
Дефіцит "- " / Профіцит "+"	-419,4	499,7	2 659,5	1 116,4	6 022,3	14 269,3	15 448,2	5 756,4	-8 540,6	-6 270,5	-6 847,9	11 034,4	59 514,7	-

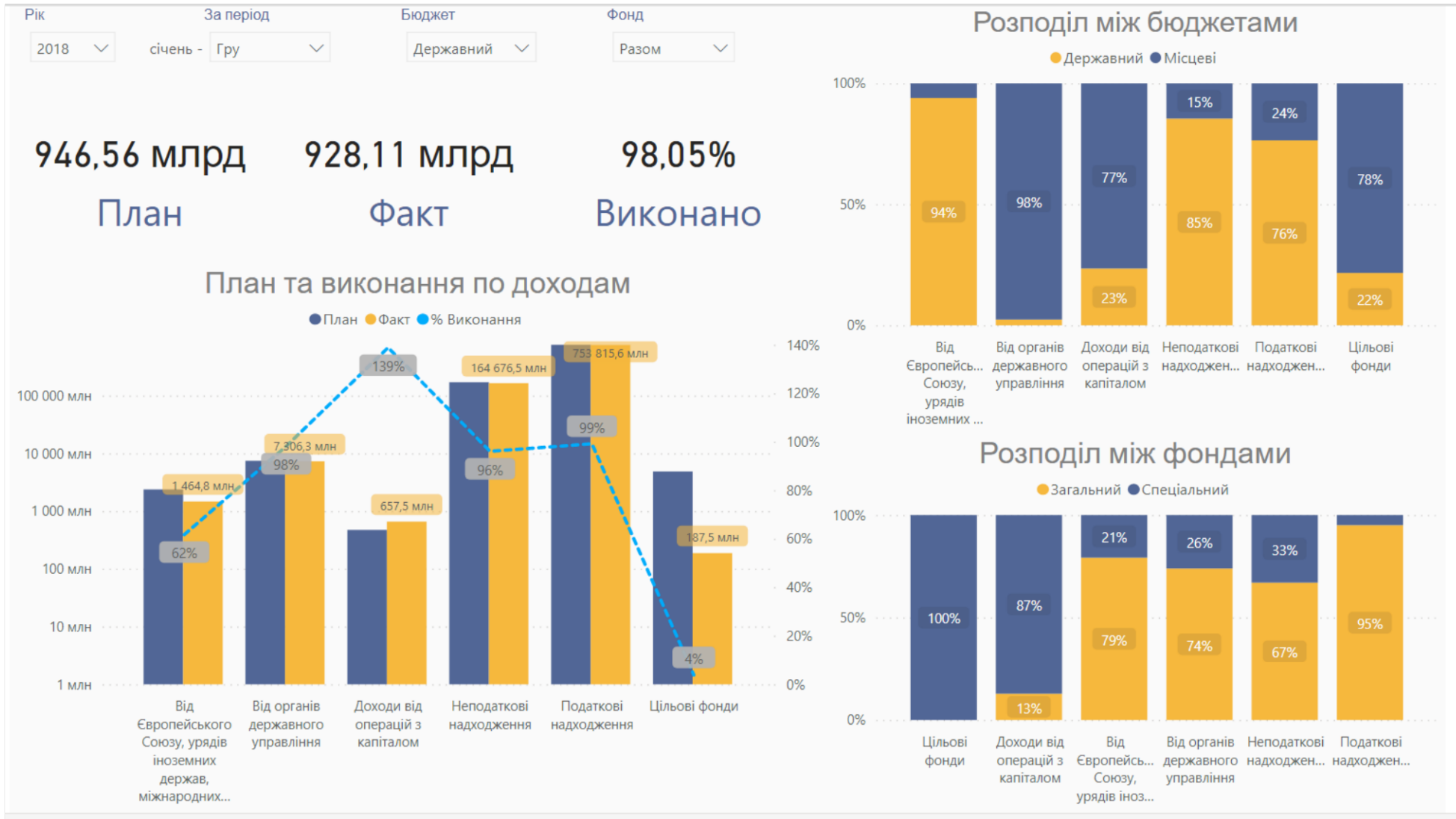

Рисунок Б.1 - Фіскальне регулювання доходів у розрізі ДБУ та МБ у 2018 р.

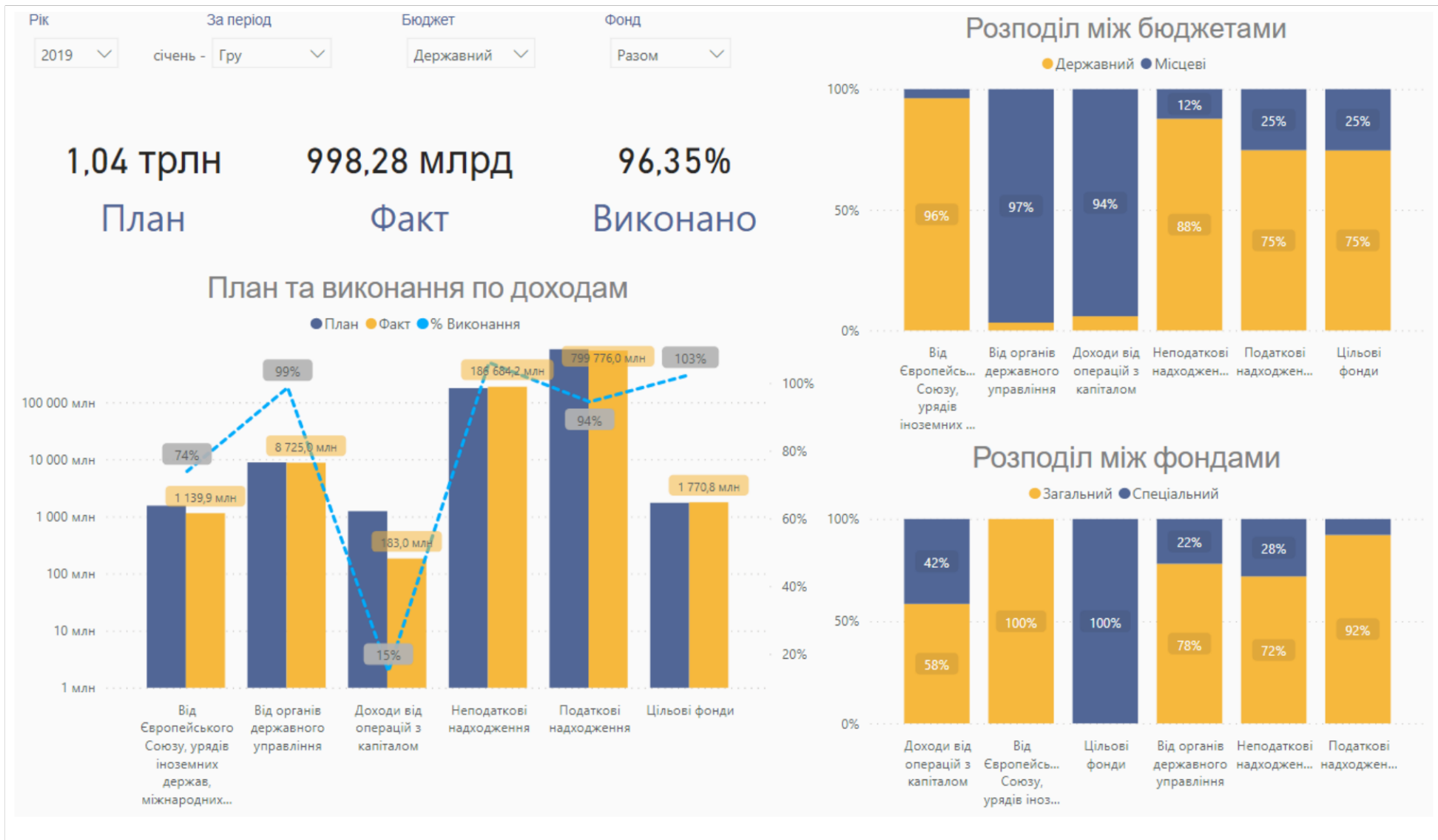

Рисунок Б.2 - Фіскальне регулювання доходів у розрізі ДБУ та МБ у 2019 р.

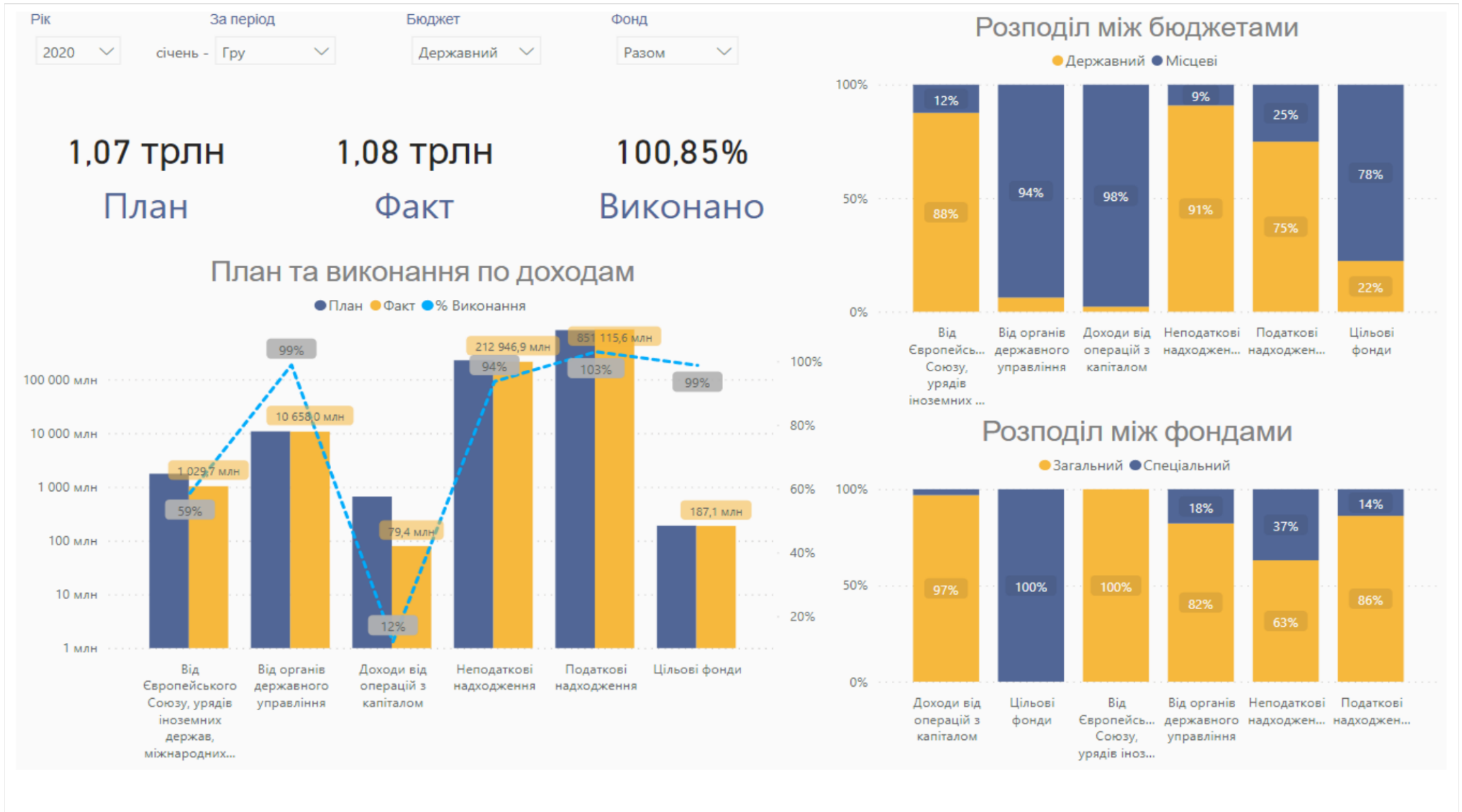

Рисунок Б.3 - Фіскальне регулювання доходів у розрізі ДБУ та МБ у 2020 р.

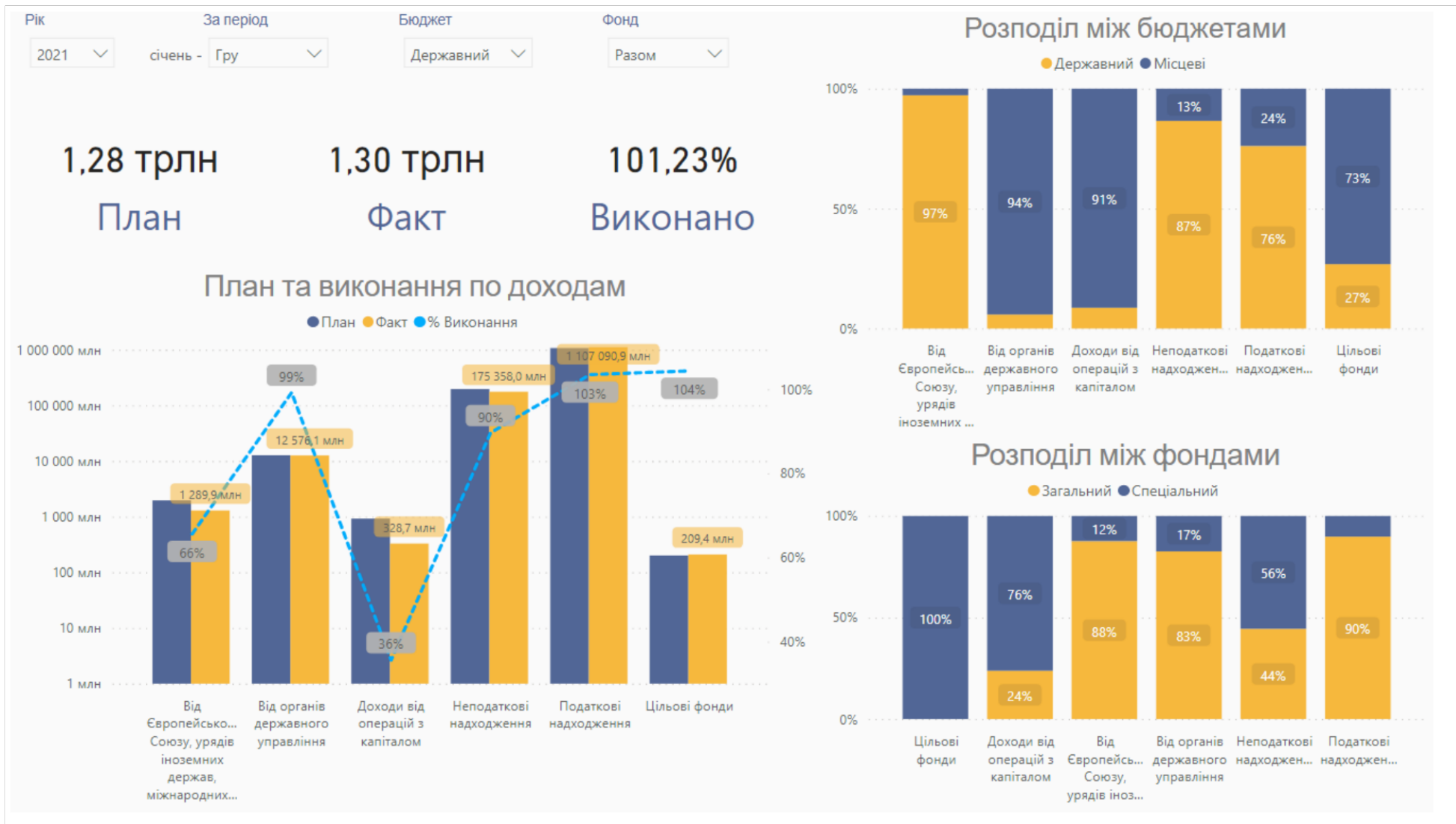

Рисунок Б.4 - Фіскальне регулювання доходів у розрізі ДБУ та МБ у 2021 р.

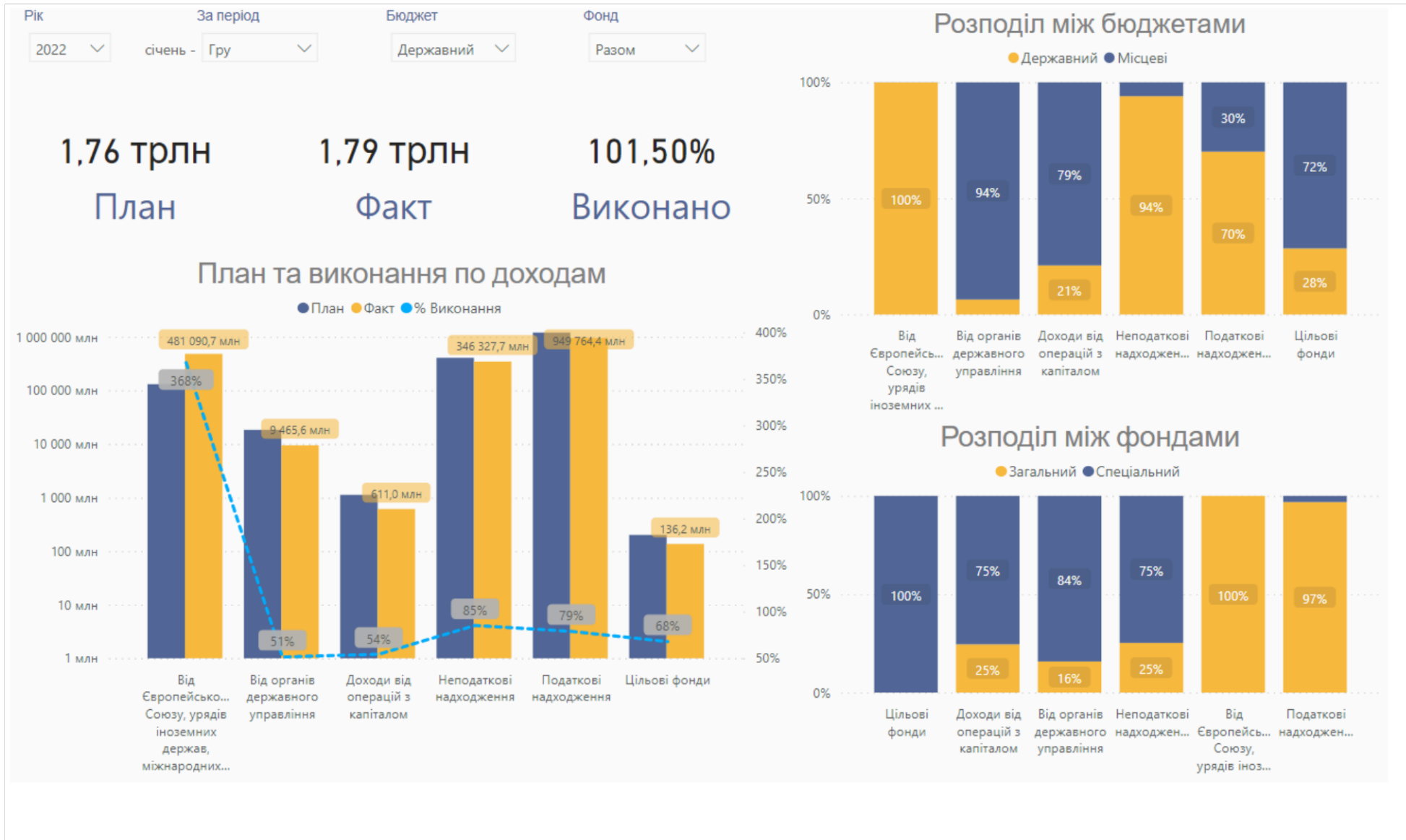

Рисунок Б.5 - Фіскальне регулювання доходів у розрізі ДБУ та МБ у 2022 р.

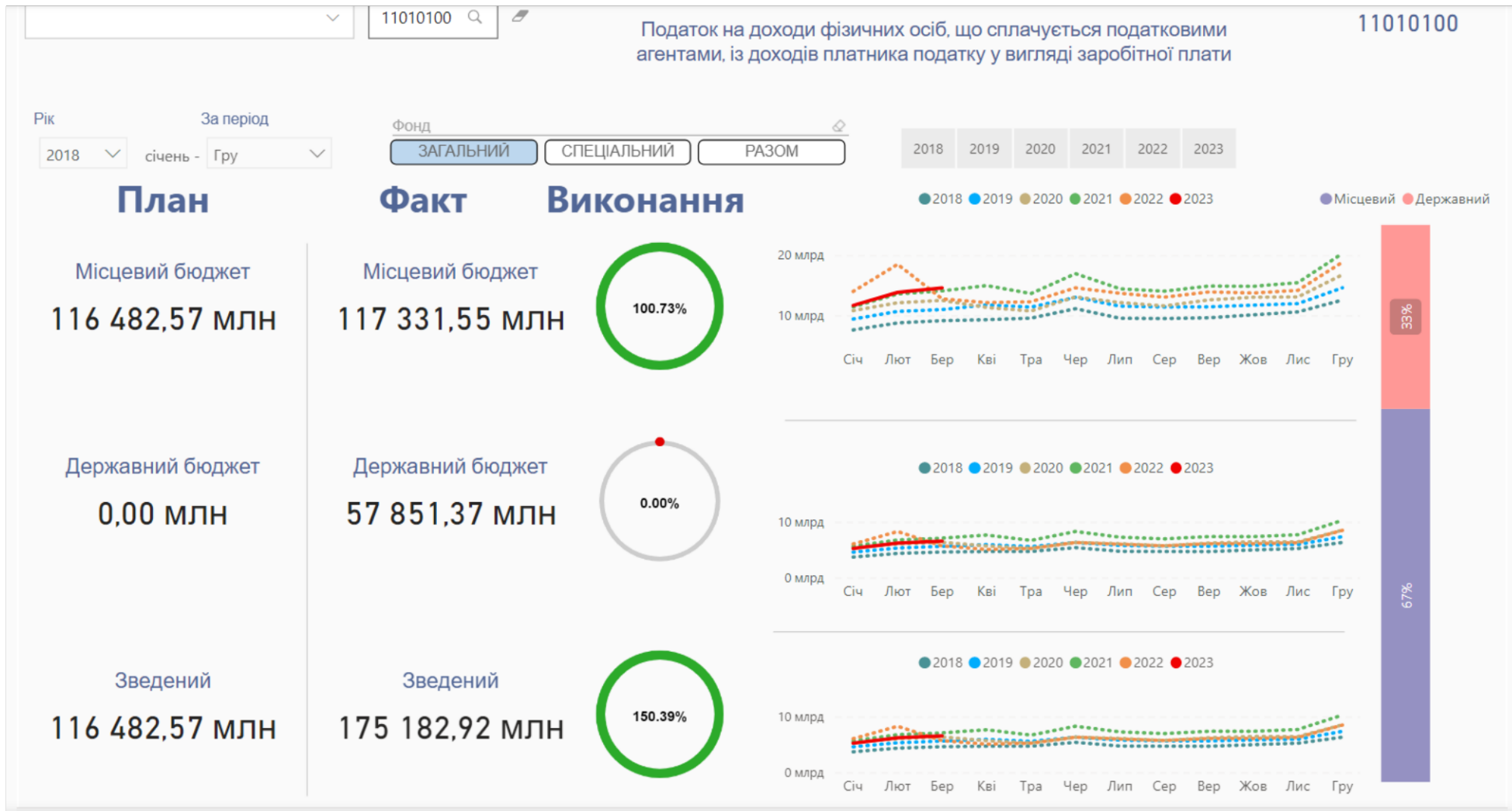

Рисунок Б.6 – Фіскальне регулювання ПДФО в 2018 – 2022 роки

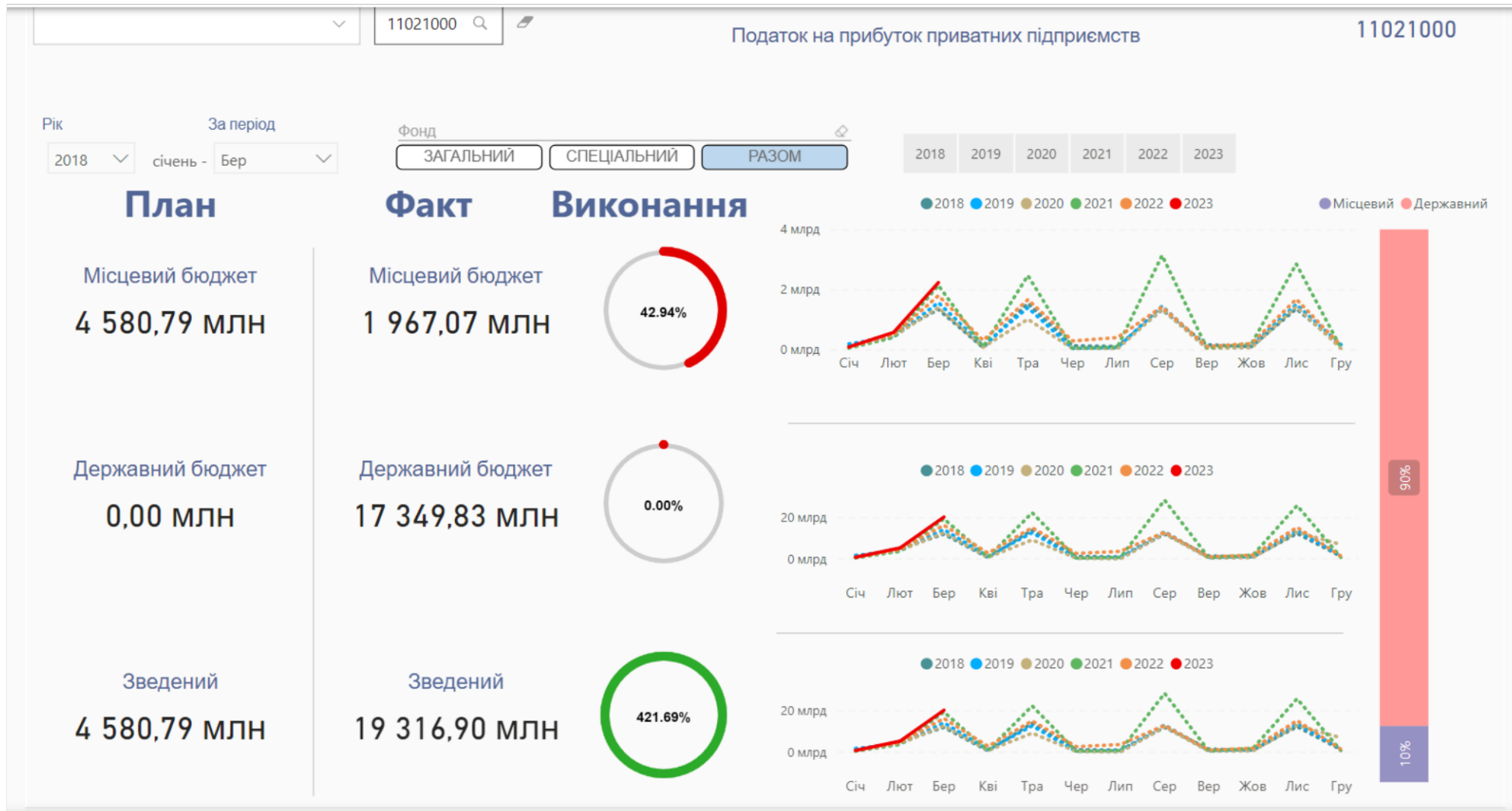

Рисунок Б.7 – Фіскальне регулювання податку на прибуток приватних підприємств за 2018-2022 роки

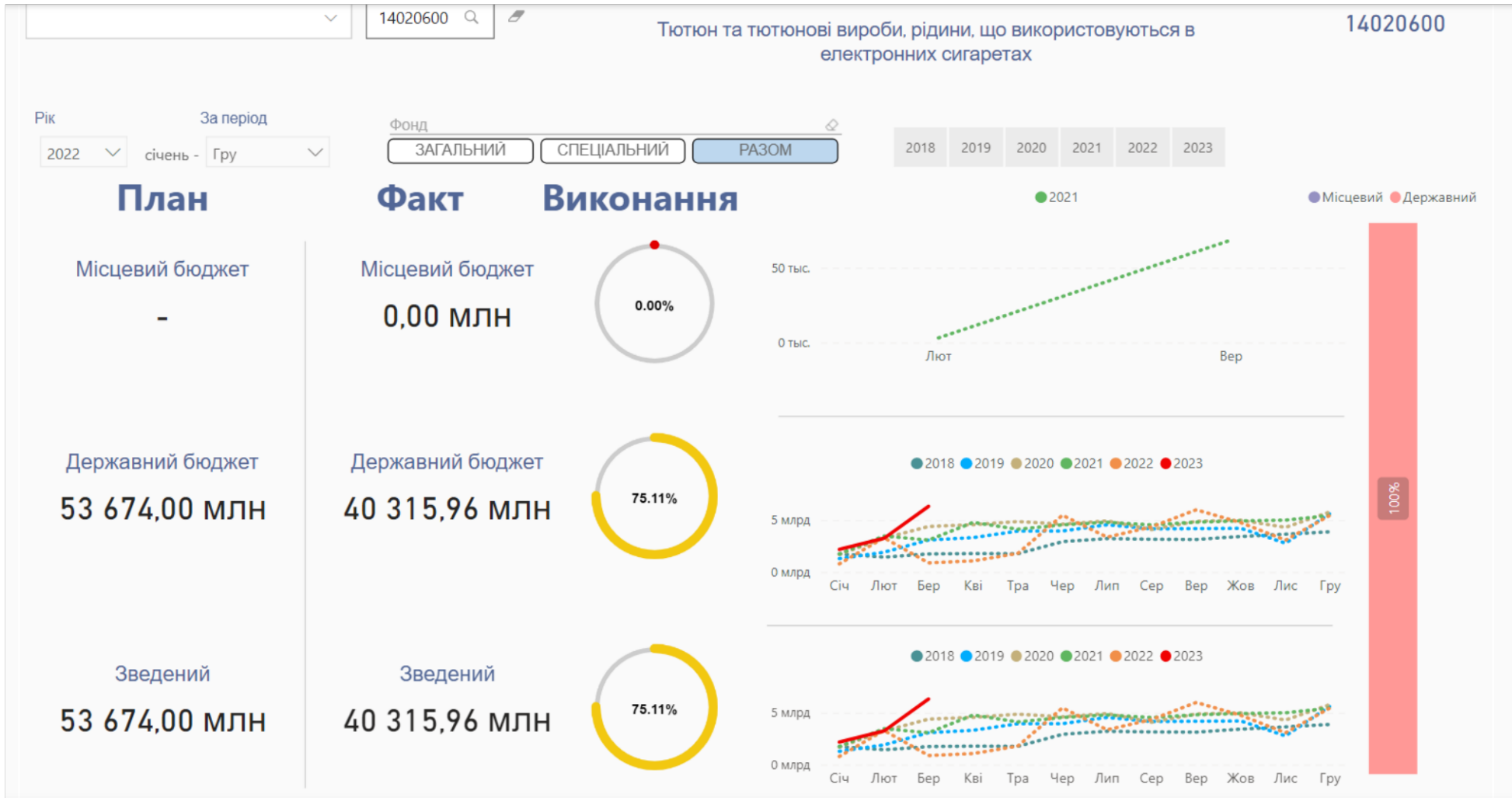

Рисунок Б.8 - Фіскальне регулювання Акцизного податку на тютюн ті тютюнові вироби в 2018-2022 рр

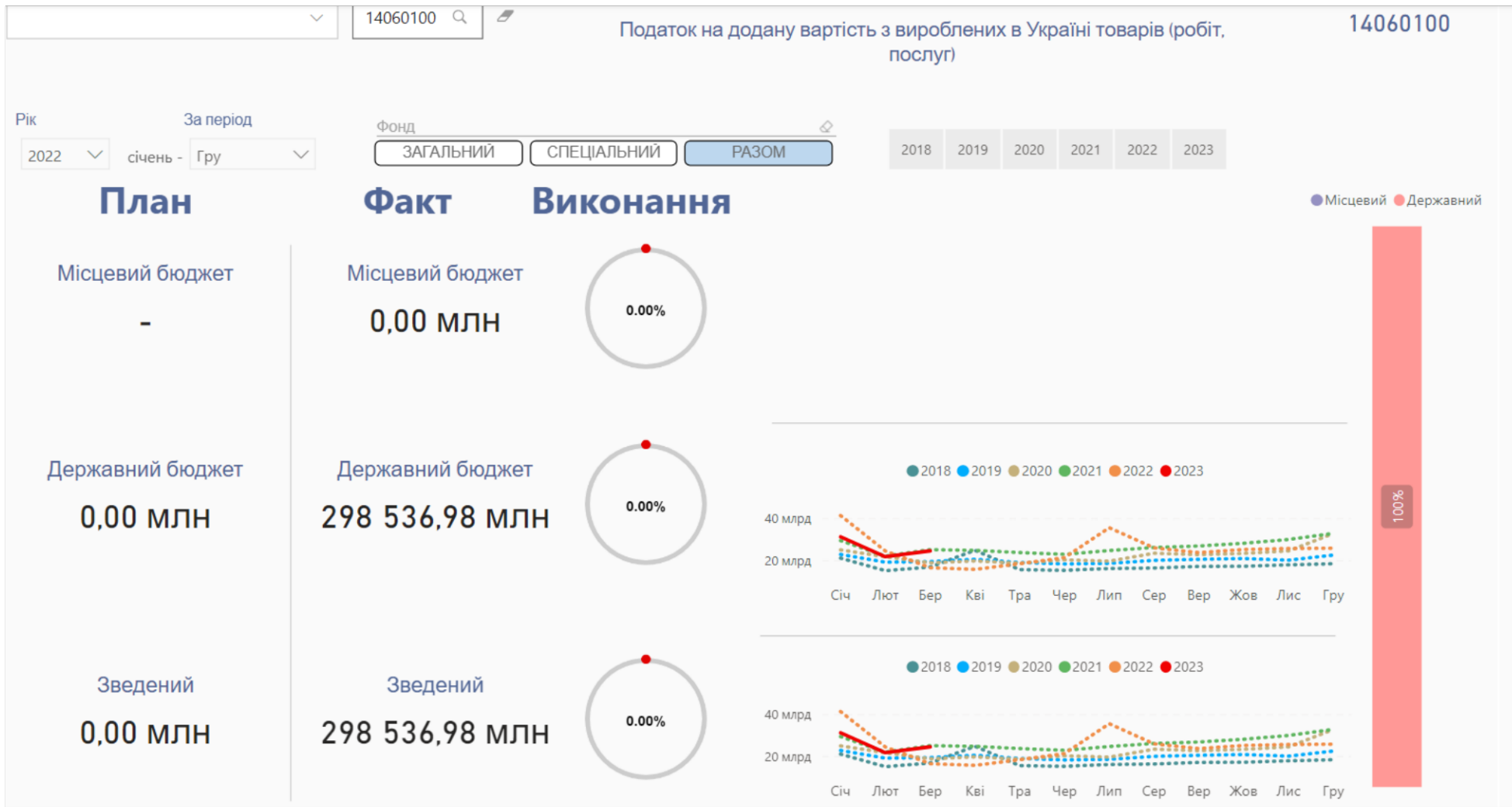

Рисунок Б.9 – Фіскальне регулювання податку на додану вартість в 2018-2022 рр

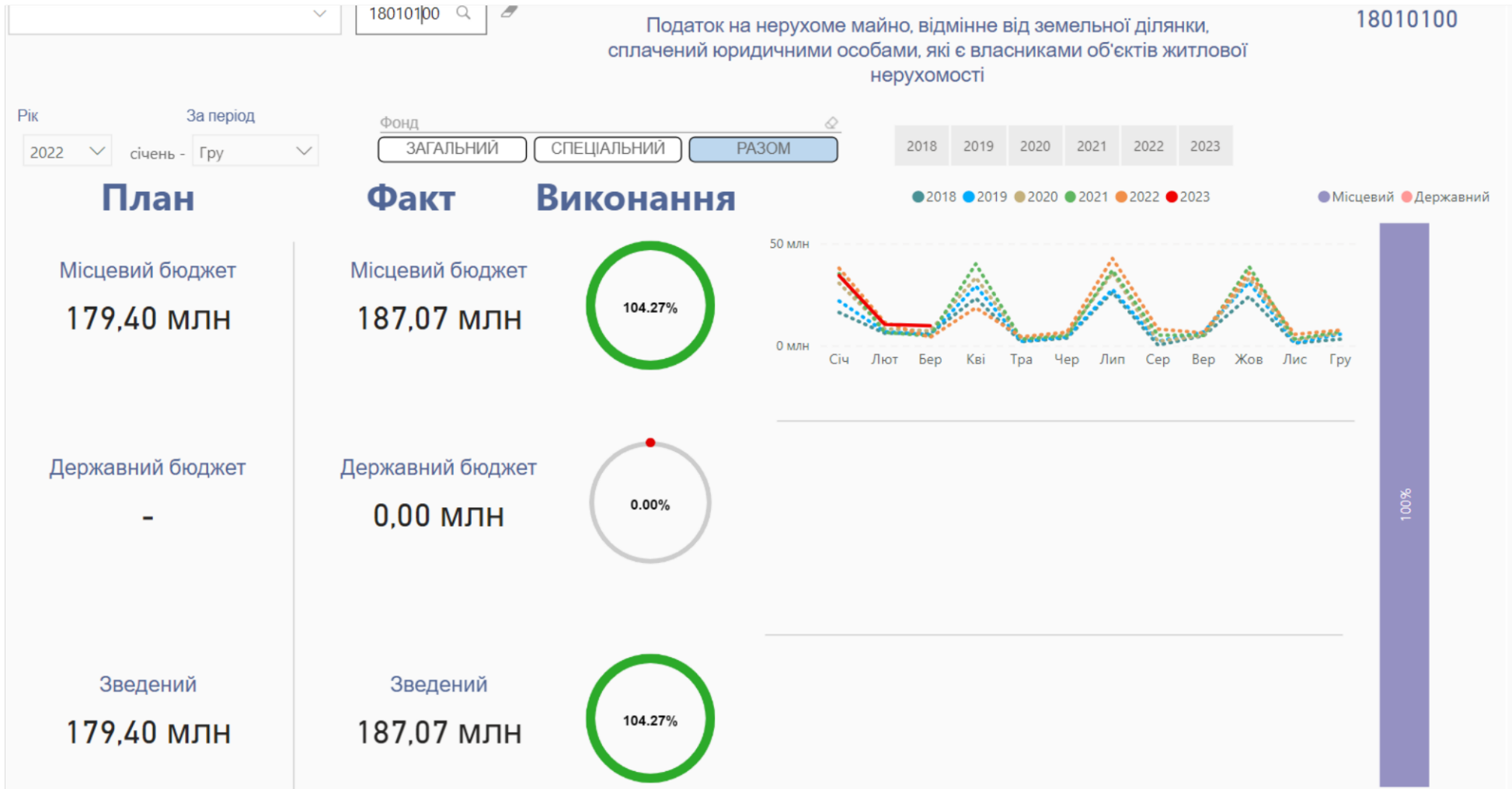

Рисунок Б.10 – Фіскальне регулювання податку на нерухоме майно в 2018-2022 рр

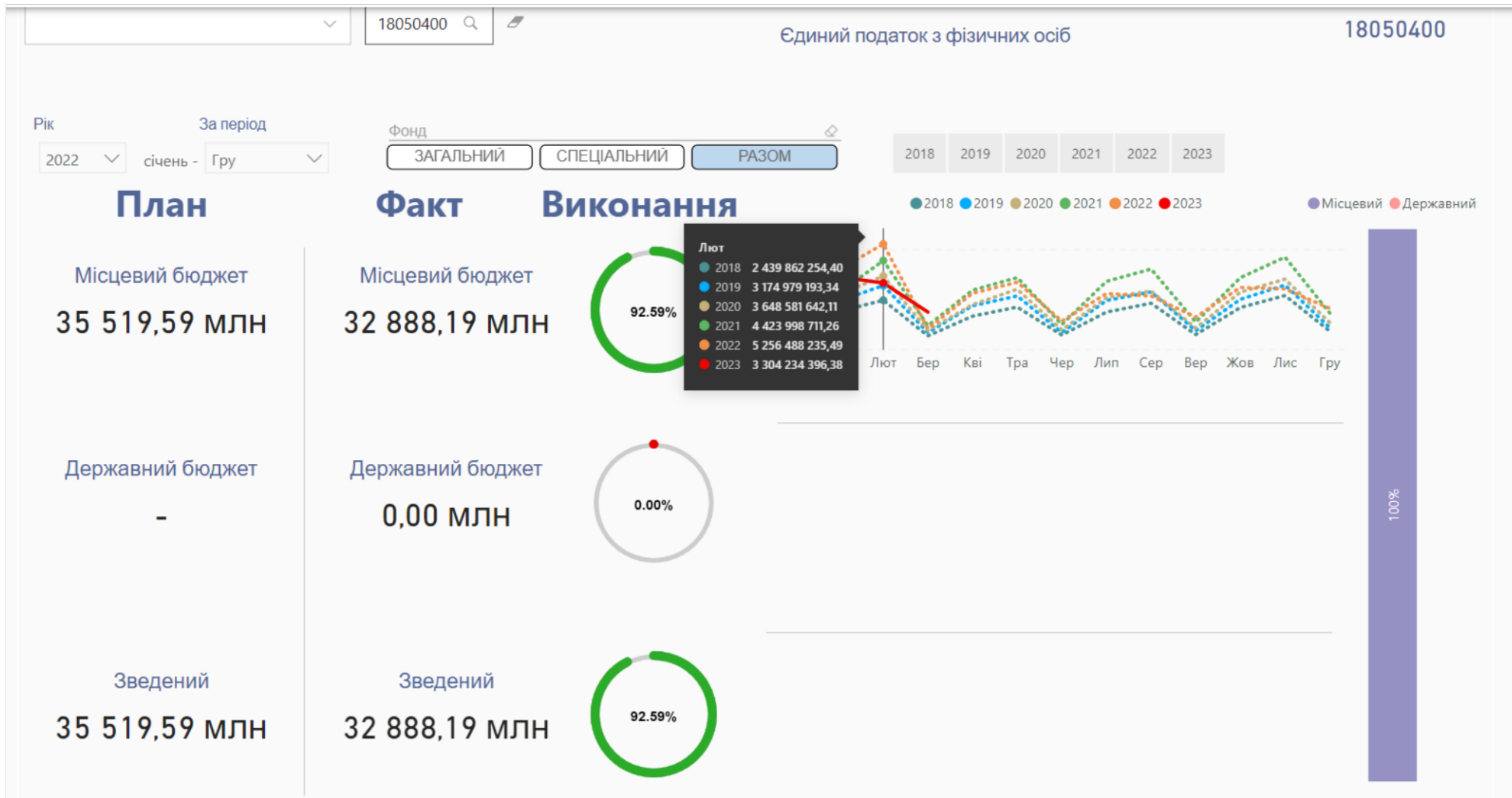

Рисунок Б.11 – Фіскальне регулювання єдиного податку з фізичних осіб за 2018-2022 рр

ДОДАТОК В

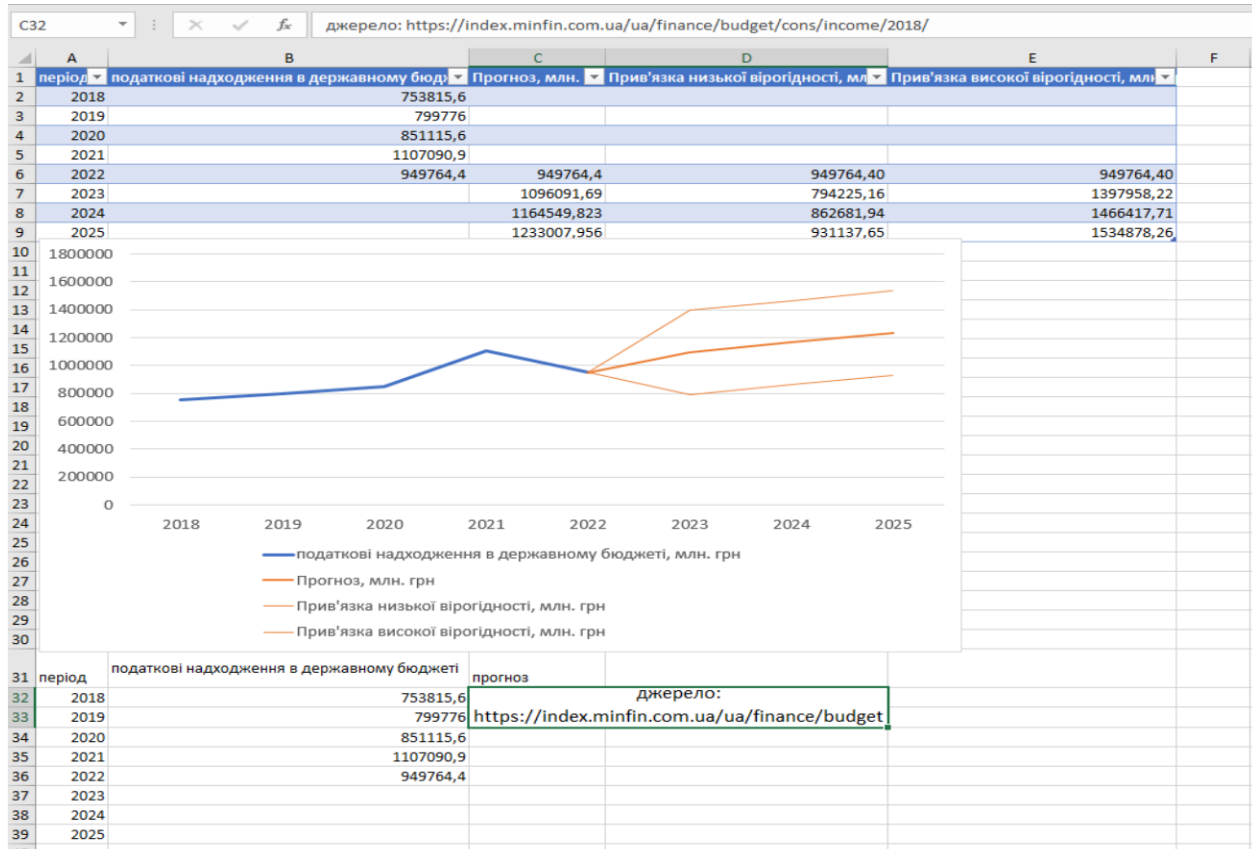

Рисунок В.1 –Прогнозні значення розвитку податкових надходжень ДБУ

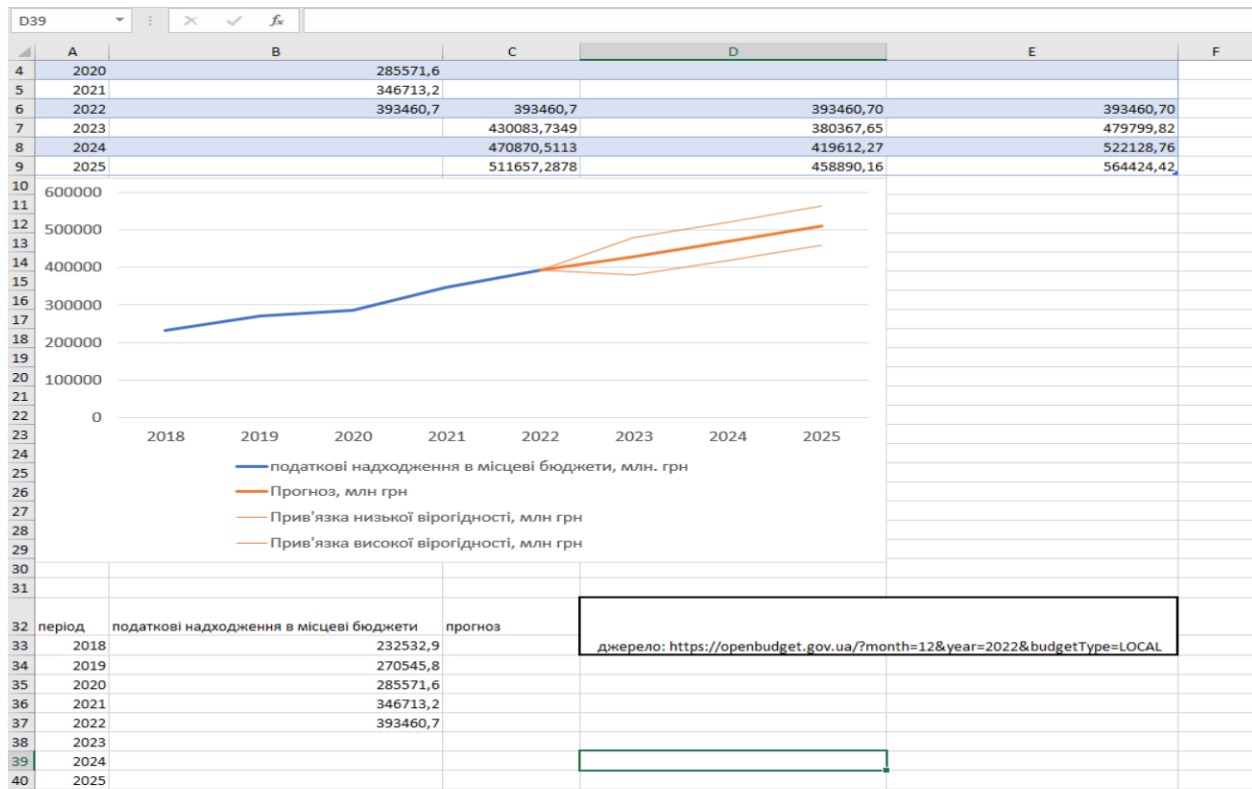

Рисунок В.2 –Прогнозні значення розвитку податкових надходжень МБ

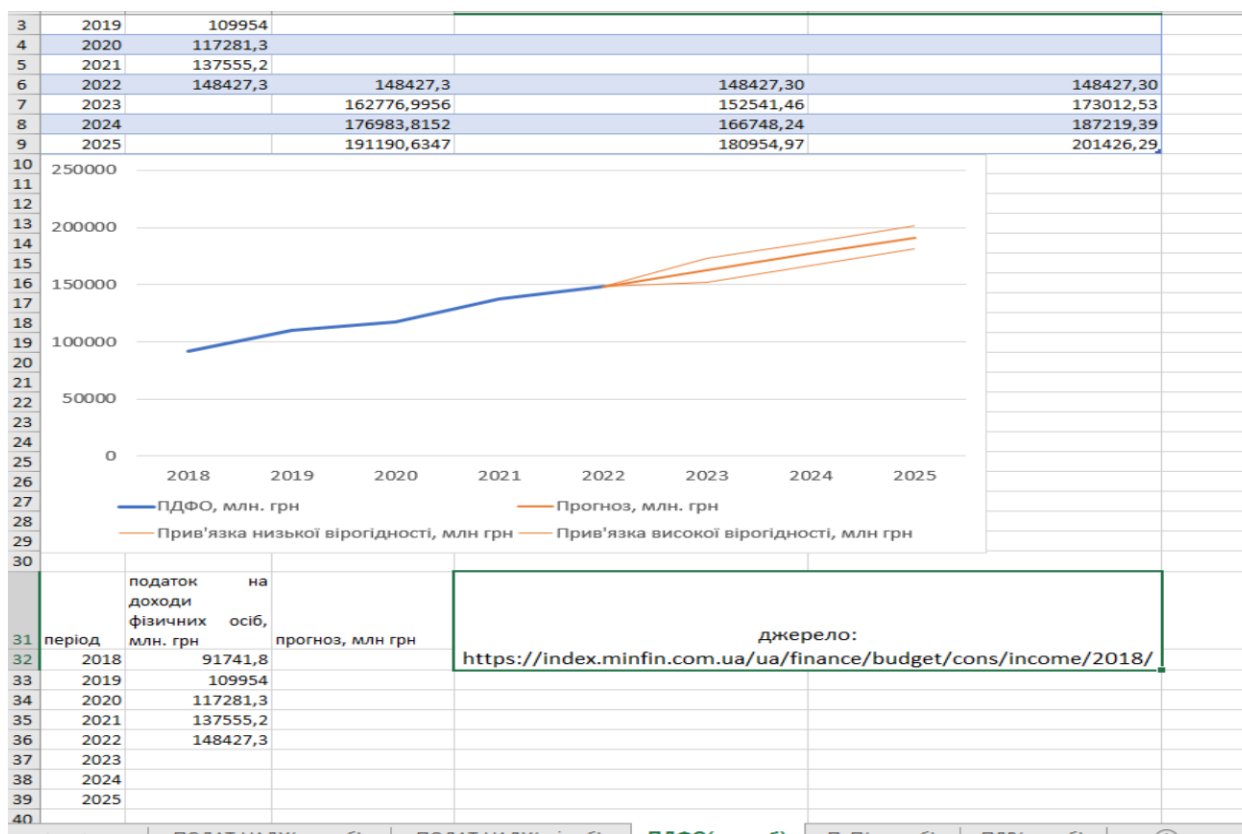

Рисунок В.3 –Прогнозні значення розвитку ПДФО

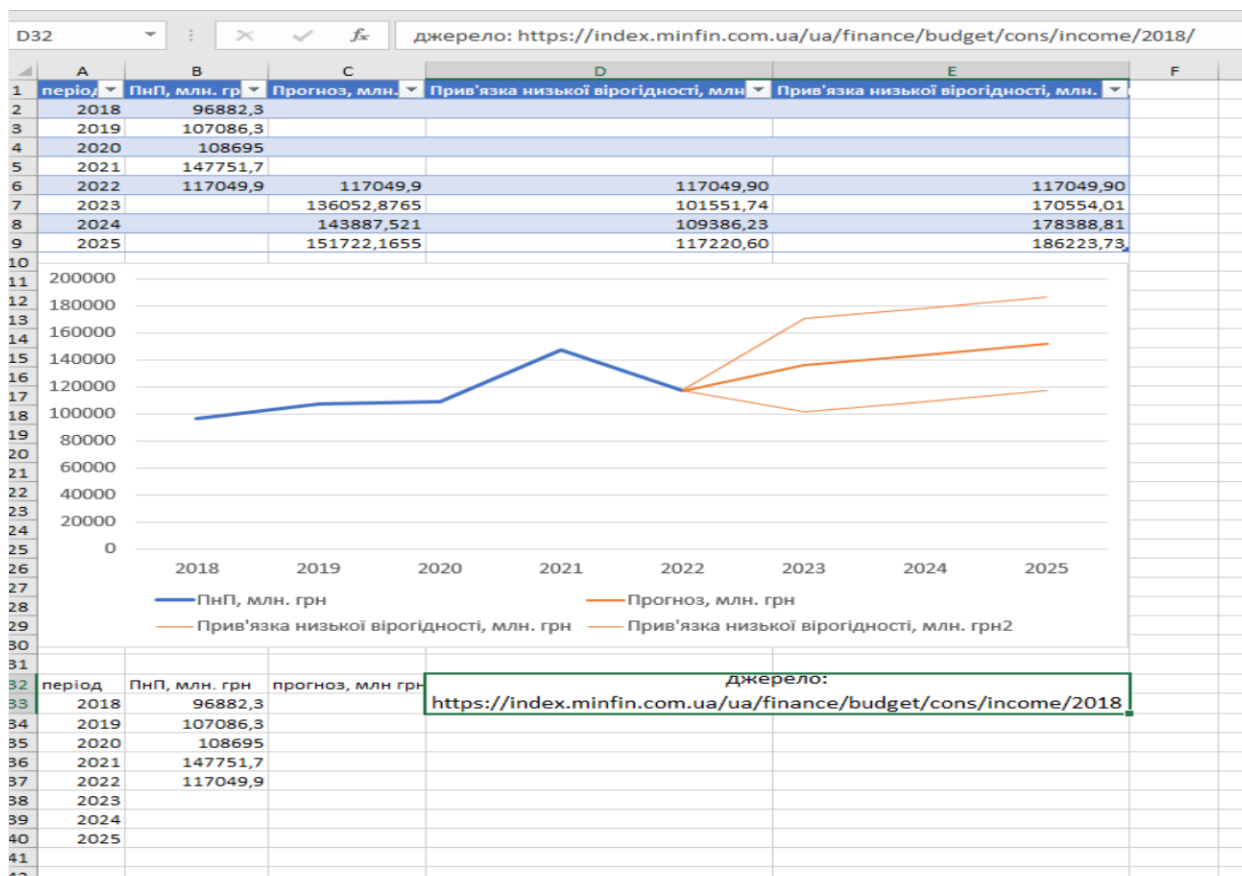

Рисунок В.4 – Прогнозні значення розвитку ППП

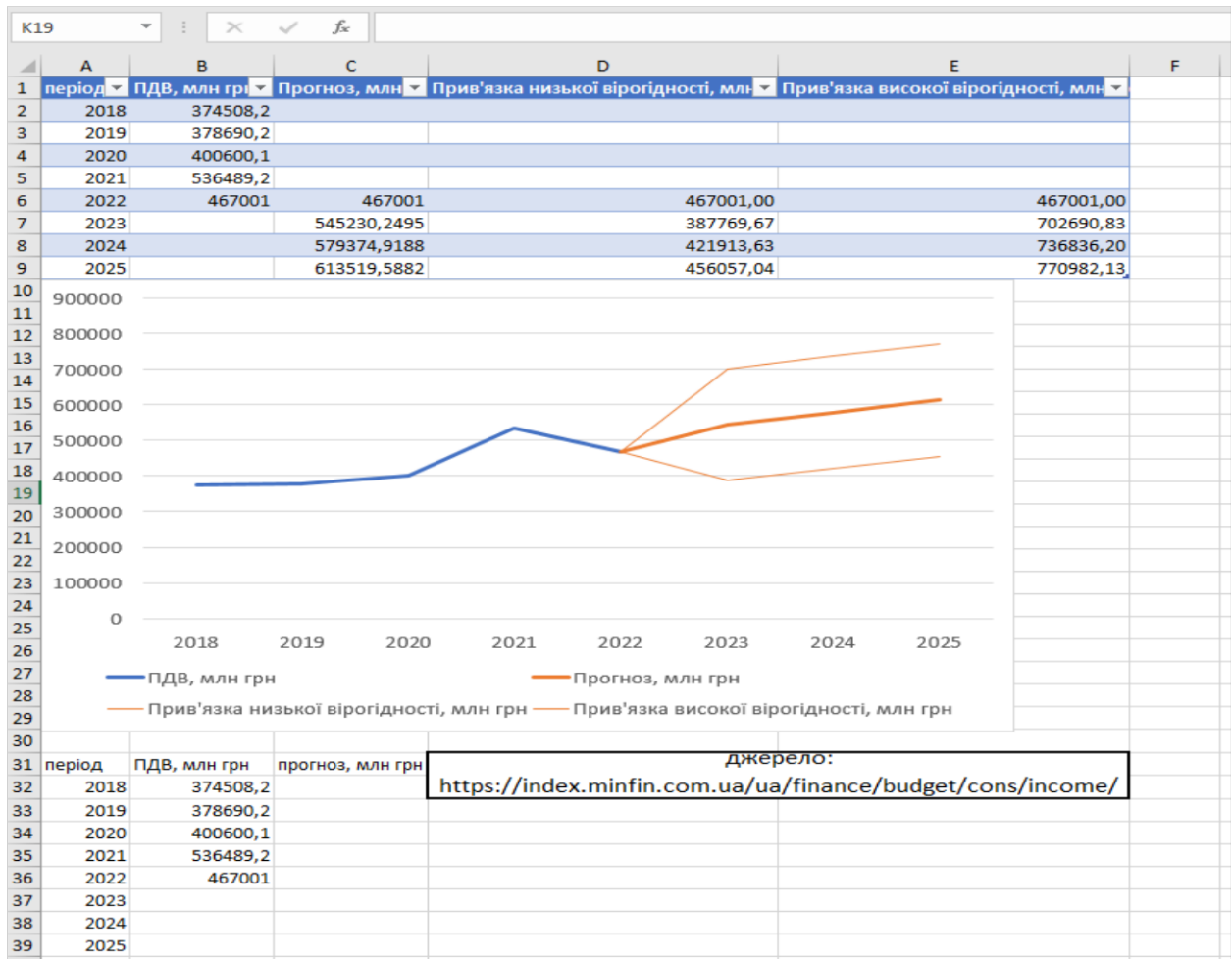

Рисунок В.5 – Прогнозні значення розвитку ПДВ